

Het huisbezoek

**Welkom in de leefomgeving
van het kind!**

Praktijkgericht Onderzoek

Miriam Hoogstra	1056899	miriam.hoogstra@windesheim.nl
Master SEN	Gespecialiseerd Leraar Zorg PO	Voltijd
ENSO-CPGO	Het praktijkgericht onderzoek	2012 - 2013
Onderzoeksdocent:	Wia Stegeman	

24 oktober 2013

Dit Praktijkgericht Onderzoek is uitgevoerd op speciaal basisonderwijs (SBO) de Meander. De directie van SBO de Meander ervaart dat er onduidelijkheden zijn bij de leerkrachten en ouders over de vormgeving, de inhoud en het doel van het huisbezoek. De directie heeft de wens om ouders meer te betrekken binnen het onderwijs en de directie zou graag willen weten of het huisbezoek deze ouderbetrokkenheid zou kunnen vergroten. Aan de hand van bovenstaande verlegensituatie is de volgende centrale vraagstelling geformuleerd: *Op welke manier kan SBO de Meander haar huisbezoeken zodanig vormgeven dat dit een meerwaarde heeft voor leerkrachten en ouders?* Door middel van literatuurstudie en een onderzoek in de praktijk op SBO de Meander is er een antwoord gezocht op deze centrale vraagstelling. Dit onderzoek in de praktijk is gedaan door middel van het bevragen van de betrokken doelgroepen (ouders, leerkrachten en directie) aan de hand van vragenlijsten en een interview. Er is eerst theoretisch onderzoek gedaan. Uit deze literatuurstudie kwamen een aantal criteria naar voren waar een huisbezoek aan zal moeten voldoen om de doelen van het huisbezoek te kunnen behalen. Deze doelen zijn de afstemming in het opvoedend denken en handelen tussen de ouders en de leerkrachten realiseren en het inzicht verkrijgen in de thuissituatie van de leerling. De criteria zijn onderverdeeld in: ouderbetrokkenheid, huisbezoek en communicatie. **Ouderbetrokkenheid:** Tijdens het huisbezoek is het van belang om de betrokkenheid van de ouder in en om de school te bespreken.

Huisbezoek: De school heeft een duidelijk beleid dat helder is bij ouders en leerkrachten. Het gaat om het inzicht krijgen in de thuissituatie waarbij de focus binnen het huisbezoek ligt op de leefomgeving van de leerling.

Communicatie: Het gaat in het huisbezoek om een informeel contact tussen de ouder, de leerkracht en de leerling waarbij de ouder de expert is en er ervaringen over de leerling worden gedeeld.

Vanuit de theoretische bevindingen zijn de vragenlijsten voor de ouders en de leerkrachten en het interview voor de directie opgesteld. De resultaten van dit praktijkdeel van het onderzoek zijn tevens onderverdeeld in: ouderbetrokkenheid, huisbezoek en communicatie. De belangrijkste resultaten zijn:

Ouderbetrokkenheid: Binnen het huisbezoek is er door de meeste leerkrachten gezocht naar samenwerking met de ouder. Er is nauwelijks aandacht besteed aan de ouderbetrokkenheid binnen het huisbezoek.

Huisbezoek: Het doel van het huisbezoek, zoals de directie deze heeft omschreven, was bij een aantal leerkrachten en ouders niet geheel duidelijk. De doelen, geformuleerd door de school, zijn het verkrijgen van inzicht in de thuissituatie en het verbeteren en onderhouden van het contact tussen de ouders en de leerkrachten.

Communicatie: De ouders en leerkrachten geven aan het belangrijk te vinden om de interactie te zien tussen de leerling en de leerkracht. De directie is van mening dat het gaat om een informeel contact, waarbij de leefomgeving de focus heeft. Niet alle ouders en leerkrachten zijn hiervan op de hoogte.

De resultaten uit het praktijkdeel zijn vergeleken met de theoretische bevindingen en van hieruit zijn er conclusies geformuleerd. Vervolgens zijn van hieruit de aanbevelingen geformuleerd. Er zal in het beleid van SBO de Meander duidelijk naar voren moeten komen dat er binnen de huisbezoeken afstemming in het opvoedend denken en handelen tussen ouders en leerkrachten wordt gezocht om op die manier de leerling te ondersteunen in zijn ontwikkeling. Het gaat in het huisbezoek om de leerling en zijn leefomgeving. Er is daarbij sprake van informeel contact waarbij de leerling aanwezig is en er ervaringen worden gedeeld over de leerling. Daarnaast is het belangrijk dat de verwachtingen van de ouders en leerkrachten helder zijn en op elkaar afgestemd. Het is van belang dat er een eenduidige visie is die gedragen wordt door het hele team. De directie moet zorgen dat het huisbezoek op de agenda staat van het team en moet zorgen dat er urgentie wordt ervaren en dat het team enthousiast wordt.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding.....	4
1.1 Verlegensituatie	4
1.2 Doel van het onderzoek.....	4
1.3 De centrale vraagstelling	4
1.4 Onderzoeksvragen.....	4
1.5 Opzet van het verslag.....	5
 Hoofdstuk 2 Het theoretisch kader.....	6
2.1 Ouderbetrokkenheid.....	6
2.1.1 Ouders.....	6
2.1.2 Definitie ouderbetrokkenheid.....	6
2.1.3 Belang van ouderbetrokkenheid.....	7
2.1.4 Verschillen tussen ouders in de mate van betrokkenheid.....	7
2.2 Het huisbezoek	8
2.2.1 Definiëring van het huisbezoek.....	8
2.2.2 Pedagogische doel.....	8
2.2.3 Organisatorische doel.....	9
2.2.4 Democratische doel.....	9
2.3 In dialoog met ouders.....	10
2.3.1 Soorten communicatie.....	10
2.3.2 Communicatie met ouders van leerlingen in het speciaal basisonderwijs.....	11
2.3.3 Communicatie bij vermoeden van zorgwekkende signalen binnen de thuisituatie.....	11
2.3.4 Kennis en houding van leerkrachten.....	11
2.4 Samenvatting.....	12
2.5 De praktijk.....	13
 Hoofdstuk 3 Opzet van het onderzoek en de verantwoording.....	14
3.1 De opzet.....	14
3.2 Het onderzoek.....	14
3.3 De instrumenten.....	14
3.4 De kwaliteit van het onderzoek.....	15
3.5 Communicatie.....	15
3.6 De onderzoeksgroep.....	16
3.7 Stappen in het onderzoek.....	16
 Hoofdstuk 4 Resultaten.....	17
4.1 Huidige situatie.....	17
4.1.1 Ouderbetrokkenheid.....	17
4.1.2 Het huisbezoek.....	18
4.1.3 Communicatie.....	19
4.2 Ervaringen leerkrachten.....	20
4.2.1 Ouderbetrokkenheid.....	20
4.2.2 Het huisbezoek.....	20
4.2.3 Communicatie.....	21

4.3 Ervaringen ouders.....	22
4.3.1 Ouderbetrokkenheid.....	22
4.3.2 Het huisbezoek.....	23
4.3.3 Communicatie.....	24
4.4 Directie.....	25
4.4.1 Ouderbetrokkenheid.....	25
4.4.2 Het huisbezoek.....	25
4.4.3 Communicatie.....	26
4.5 De gewenste situatie.....	26
4.5.1 Ouderbetrokkenheid.....	27
4.5.2 Het huisbezoek.....	27
4.5.3 Communicatie.....	27
Hoofdstuk 5 Conclusies, aanbevelingen en discussie.....	29
5.1 Conclusie onderzoeksvragen.....	29
5.1.1 De ouderbetrokkenheid.....	29
5.1.2 Het huisbezoek.....	29
5.1.3 De communicatie.....	30
5.2 Conclusie centrale vraagstelling.....	31
5.3 Aanbevelingen.....	32
5.4 Discussie.....	33
Literatuurlijst	35
 Bijlagen	
<i>Bijlage 1: Vragenlijst ouders (verkleind)</i>	
<i>Bijlage 2: vragenlijst leerkrachten (verkleind)</i>	
<i>Bijlage 3: Interview directie SBO de Meander (verkleind)</i>	

Hoofdstuk 1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt in de eerste paragraaf de verlegenheidsituatie van de school beschreven. In de tweede paragraaf wordt het doel van dit onderzoek voor de school behandeld. Vervolgens is de centrale vraagstelling in de derde paragraaf vermeld en de vierde paragraaf bevat de onderzoeksvragen. In de laatste paragraaf wordt de opzet van dit verslag beschreven.

1.1 Verlegenheidsituatie

Het praktijkgericht onderzoek vindt plaats op SBO de Meander. Dit is een openbare school, gevestigd in Assen. De school telt ongeveer 220 leerlingen verdeeld over 16 groepen. Het onderzoek is vanuit een vraag van de school tot stand gekomen. Op SBO de Meander is er onduidelijkheid over de vormgeving en inhoud van het huisbezoek. Tevens is het voor de leerkrachten niet duidelijk wat het doel is van het huisbezoek en zij vermoeden dat dit ook voor de ouders geldt. Voorgaande jaren werd het huisbezoek door de maatschappelijk werkster afgelegd. Om financiële redenen en het tekort aan uren voor de maatschappelijk werkster worden de huisbezoeken sinds een paar jaar door de leerkrachten afgelegd. De vormgeving en inhoud van de huisbezoeken worden door iedere leerkracht op een andere manier ingevuld.

Volgens Beek, Rooijen en Wit (2007) zijn huisbezoeken van belang als de school overtuigd is van de meerwaarde van huisbezoeken in het onderwijs en de leerkrachten moeite willen doen om door middel van het huisbezoek een band met ouders op te bouwen en te onderhouden. De leerkrachten van SBO de Meander willen weten waarvoor de huisbezoeken van belang zijn, voor de leerkrachten maar ook voor de ouders. Volgens veel leerkrachten kan de ouderbetrokkenheid op SBO de Meander verbeterd worden en de directie en de leerkrachten vragen zich af of de huisbezoeken hierin een rol kunnen spelen.

1.2 Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is dat SBO de Meander de huisbezoeken zo vorm gaat geven dat zij een bijdrage leveren aan de samenwerking en het partnerschap tussen ouders en leerkrachten. De huisbezoeken stimuleren hierdoor de ontwikkeling en het welbevinden van de leerlingen op SBO de Meander.

1.3 De centrale vraagstelling

Op welke manier kan SBO de Meander haar huisbezoeken zodanig vormgeven dat dit een meerwaarde heeft voor leerkrachten en ouders?

1.4 Onderzoeksvragen

Onderzoeksvraag 1: Op welke manier kunnen huisbezoeken binnen het basisonderwijs, volgens de literatuur, zodanig worden vormgegeven dat het een meerwaarde heeft voor leerkrachten en ouders?

- Wat is ouderbetrokkenheid en in hoeverre staat ouderbetrokkenheid in relatie tot huisbezoeken?
- Op welke manieren kunnen leerkrachten een effectieve invulling geven aan de huisbezoeken?
- Wat zijn de voorwaarden waar een school aan moet voldoen om effectief vorm te geven aan hun huisbezoeken?
- Op welke manieren kan de verslaglegging van het huisbezoek worden vormgegeven?
- Wat is de meerwaarde van een huisbezoek voor leerkrachten?
- Wat voor effecten heeft een huisbezoek op de relatie met ouders en de ouderbetrokkenheid?
- Op welke manier vindt er communicatie plaats tussen de ouders en de leerkrachten tijdens het huisbezoek en hoe kan dit zodanig worden vormgegeven dat dit een meerwaarde heeft voor de leerkrachten en de ouders?

Onderzoeksvraag 2: Op welke manier geeft SBO de Meander op dit moment vorm aan haar huisbezoeken?

- Zijn er doelen geformuleerd over het huisbezoek en zijn deze bekend bij de ouders en de leerkrachten?
- Wat zijn de afspraken van de school over het huisbezoek?
- Wat is de rol van de leerling binnen het huisbezoek?
- Op welke manier wordt er een bijdrage geleverd aan meer ouderbetrokkenheid door middel van de huisbezoeken?
- Hoe en wat wordt er gecommuniceerd naar de ouders vanuit de school over het huisbezoek?
- Hoe en wat wordt er gecommuniceerd naar de ouders vanuit de leerkrachten?
- Wat wordt er besproken tijdens het huisbezoek?
- Zijn er van te voren afgesproken gesprekspunten?
- Zijn er richtlijnen over de manier van communiceren tussen leerkrachten en ouders tijdens het huisbezoek?

Onderzoeksvraag 3: Hoe worden de huisbezoeken op SBO de Meander ervaren door leerkrachten?

- Wat verwachten leerkrachten van een huisbezoek?
- Op welke manier willen leerkrachten graag dat het huisbezoek wordt vormgegeven?
- Wat is de meerwaarde van de huisbezoeken, volgens de leerkrachten op SBO de Meander?
- Welke knelpunten en behoeften hebben de leerkrachten van SBO de Meander ten aanzien van de huisbezoeken?

Onderzoeksvraag 4: Hoe worden de huisbezoeken op SBO de Meander ervaren door ouders?

- Wat verwachten ouders van een huisbezoek?
- Op welke manier willen ouders graag dat het huisbezoek wordt vormgegeven?
- Wat is de meerwaarde van de huisbezoeken, volgens de ouders op SBO de Meander?
- Welke knelpunten en behoeften hebben de ouders van SBO de Meander ten aanzien van de huisbezoeken?

Onderzoeksvraag 5: Waar liggen de knelpunten en behoeften met betrekking tot het huisbezoek, volgens de directie van SBO de Meander?

- Waar liggen de behoeften volgens de directie, met betrekking tot het huisbezoek?
- Wat zijn de knelpunten volgens de directie met betrekking tot het huisbezoek?
- Wat is de rol van de directie met betrekking tot het huisbezoek?

1.5 Opzet van het verslag

In hoofdstuk 2 wordt er aan de hand van literatuurstudie antwoord gegeven op de eerste onderzoeksvraag. In hoofdstuk 3 wordt de verantwoording en de opzet van het onderzoek beschreven. In hoofdstuk 4 worden de resultaten weergegeven van het praktijkdeel van het onderzoek en hiermee de antwoorden op onderzoeksvraag 2 tot en met 4. In hoofdstuk 5 volgen de conclusies op de onderzoeksvragen, de aanbevelingen voor SBO de Meander en de discussie met betrekking tot het onderzoek.

Binnen dit theoretisch kader wordt er antwoord gegeven op onderzoeksvraag 1: *Op welke manier kunnen huisbezoeken binnen het basisonderwijs, volgens de literatuur, zodanig worden vormgegeven dat het een meerwaarde heeft voor leerkrachten en ouders?*

Deze onderzoeksvraag is onderverdeeld in deelvragen en de antwoorden hierop zijn terug te vinden in de verschillende paragrafen. In de eerste paragraaf wordt er gezocht naar de definiëring van ouderbetrokkenheid. In de tweede paragraaf wordt er naar een definiëring voor huisbezoeken gezocht en wordt er een koppeling gemaakt tussen de ouderbetrokkenheid en het huisbezoek. Er wordt gezocht naar de meerwaarde van een huisbezoek voor deze ouderbetrokkenheid en wat de meerwaarde van het huisbezoek voor zowel de leerkrachten als de ouders is. Tot slot wordt er aandacht besteed aan de communicatie tijdens het huisbezoek tussen de ouders en de leerkrachten. Er wordt gekeken hoe deze communicatie zodanig kan plaatsvinden dat het een meerwaarde heeft voor de samenwerking tussen de leerkrachten en de ouders en daarmee de ouderbetrokkenheid vergroot.

2.1 Ouderbetrokkenheid

Er wordt in de literatuur gezocht welke invloed huisbezoeken hebben op de ouderbetrokkenheid. In deze paragraaf zal daarom ten eerste een definiëring worden gegeven van het begrip 'ouderbetrokkenheid'. Ten tweede zal er onderzoek worden gedaan naar de meerwaarde van ouderbetrokkenheid voor zowel de ouders als leerkrachten. Vanuit deze opbrengsten zal er in de volgende paragraaf de stap naar het huisbezoek worden gemaakt.

2.1.1 Ouders

In dit theoretisch kader wordt er gesproken over 'ouders'. Hiermee worden personen bedoeld die de opvoeding van de leerling op zich nemen (Verhoeven, Devos, Stassen & Warmoes, 2003). Het recht van ouders op informatie, advies en instemming draagt in deze samenleving bij aan de democratisering van het onderwijs. Ouders gaan steeds meer op verschillende niveaus met de school samenwerken en zo wordt de school een knooppunt van relaties. Zowel op individueel niveau, klassenniveau en school overstijgend- niveau is de samenwerking met ouders te vinden (Verhoeven, et al., 2003).

2.1.2 Definitie ouderbetrokkenheid

Volgens Feuerstein (2003, zoals geciteerd in Dom, 2004) is ouderbetrokkenheid een ruim en driedimensionaal concept. In de literatuur wordt het begrip 'ouderbetrokkenheid' op verschillende wijzen gedefinieerd. Daarnaast worden er verschillende begrippen door elkaar gebruikt, zoals ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid, waarbij niet duidelijk is wat de verschillen zijn. Volgens Dom (2004) is de definitie van ouderbetrokkenheid de manieren waarop ouders zich inzetten of betrokken zijn bij activiteiten op school; dit kan zowel actief als weinig actief zijn. Dit omvat de leesmoeder, het rijden naar excursies, organiseren van feesten, de ouderraad, enzovoort. Deze definitie is minder breed dan de definitie van Smit, Driessen en Wit (2009). Zij omschrijven ouderbetrokkenheid als de betrokkenheid van ouders bij de opvoeding, de opvang en het onderwijs van de leerling, thuis en op school. De definitie van Dom (2004) sluit meer aan op de definitie over ouderparticipatie van Smit en collega's (2009). Zij benoemen dat een vorm van ouderbetrokkenheid, de ouderparticipatie is. Ouderparticipatie is het deelnemen van ouders aan activiteiten bij de school, zoals: de ouderraad, het meegaan op excursie, de gang versieren, enzovoort. Er is in dit onderzoek gekozen voor de eerste definitie over ouderbetrokkenheid van Smit en collega's (2009), omdat deze een bredere definitie omvat dan de andere definitie en de definitie van Dom alleen betrekking heeft op de activiteiten waar ouders aan deelnemen. Binnen dit onderzoek over huisbezoeken past de betrokkenheid van ouders binnen de opvoeding van de leerling thuis en op school beter dan het deelnemen aan activiteiten door de ouders.

2.1.3 Belang van ouderbetrokkenheid

Effectieve vormen van ouderbetrokkenheid die een onderwijsondersteunend gezinsklimaat creëren, zijn het geven van aandacht voor de leerling over de school en het geven van tijd en hulp, door de ouders aan de school. Daarnaast kunnen het ondernemen van educatieve activiteiten door de ouders met de leerling en het hebben van hoge maar reële verwachtingen van ouders naar de school zorgen voor een onderwijsondersteunend gezinsklimaat (Berg & Schaaf, 2009). De samenwerking met ouders is van belang omdat leerlingen er mee gebaat zijn dat ouders en scholen samenwerken in hun pedagogische taak, namelijk het opvoeden van de leerlingen/kinderen. Ouders en scholen kunnen elkaar goed aanvullen en ondersteunen, door kennis van en kijk op de leerling te delen. Het huisbezoek kan hier een bijdrage aan leveren. Het gezin heeft de meeste invloed op de persoonlijke ontwikkeling van de leerling en ouders hebben over het algemeen een betere kijk op hoe de leerling de school ervaart. Echter hebben scholen weer een betere kijk op de cognitieve ontwikkeling en het gedrag van de leerlingen in de school. Door deze ervaringen en kennis te bundelen, zal de pedagogische aanpak voor de leerling verbeterd worden. Een leerling kan zich meer gekend voelen wanneer de school op de hoogte is van de situatie en de aanpak thuis en andersom. Dit biedt veiligheid voor de leerling. Ook blijkt dat de resultaten van de leerlingen hoger komen te liggen wanneer de ouders meer betrokken worden in school (Berg & Schaaf, 2009). Een kind is gebaat bij een zo veel mogelijk overeenkomende benadering zowel thuis als op school. De samenwerking tussen de school en ouders maakt deze overeenkomende benadering mogelijk. Een positieve houding tegenover de school bevordert de ontwikkeling van de leerling. Deze houding ontstaat wanneer scholen de ouders serieus nemen in hun kennis van de leerling. Er moet een basis komen van vertrouwen tussen de ouders en de leerkrachten, zeker wanneer er zorgen zijn over de leerling (Berg & Schaaf, 2009). Het is van belang dat ouders en leraren partners zijn. Een grote betrokkenheid van ouders heeft een positief effect op het sociaal functioneren van leerlingen (Smit, 2006). Ouderbetrokkenheid heeft volgens Beek, Van Rooijen en De Wit (2007) de volgende doelen:

- Pedagogisch; de afstemming in het opvoedend denken en handelen realiseren, in de benadering van leerlingen, thuis en in de school (meeleven);
- Organisatorisch; het helpen als organisator bij alle zaken in en rondom de school en de gemeenschap (meehelpen);
- Democratisch; het informeel en formeel meedenken en meebeslissen van ouders met de school en verantwoording naar de ouders.

De leerkrachten zouden om deze doelen te kunnen behalen met allerlei groepen ouders om moeten kunnen gaan. Volgens Beek en collega's (2007), kunnen de verschillende typen ouders ingedeeld worden in de ouder als: opvoeder (meeleven), ondersteuner van de school (meehelpen), oudervertegenwoordiger (meedenken) en als ouder in besturen of raden van toezicht (meebeslissen).

2.1.4 Verschillen tussen ouders in de mate van betrokkenheid.

De gezinssituatie kan invloed hebben op de ouderbetrokkenheid. Zo blijkt dat alleenstaande ouders en gescheiden ouders minder betrokken zijn dan twee -oudergezinnen (Downey, Entlwise, Alexander & Pong, 1997, zoals geciteerd in Dom, 2006). Ook bestaat er een verschil in de ouderbetrokkenheid tussen ouders uit hogere- en middenklasse en lagere klasse. De banden die ouders uit de hogere en middenklasse met de school hebben, zijn sterker dan die met de ouders uit de lagere klasse. Ouders uit de hogere klasse blijken meer toezicht op het onderwijs te houden en zijn meer zichtbaar op school. De moeders zijn voornamelijk zichtbaar in de school. Zij sturen het onderwijs, bekritisieren de acties van de leerkrachten en ondersteunen de ervaringen van de leerlingen. Werkende ouders en ouders uit lagere klasse laten de verantwoordelijkheid meer over aan de school en vertrouwen meer op de professionaliteit van de leerkrachten (Dom, 2004). Naast de sociale klasse zijn er meer factoren die voor differentiatie in de mate van de betrokkenheid zorgen. Verhoeven en collega's (2003, zoals geciteerd in Dom, 2004) zagen geen verschil tussen vaders en moeders wat betreft de participatie in de ouderraad. Moeders zijn wel pedagogisch meer betrokken in de klas, dan vaders. Ouderbetrokkenheid wordt vaak gezien als 'iets positiefs', maar uit onderzoeken blijkt dat dit niet

altijd voor alle betrokkenen het geval is. Soms kan er sprake zijn van strijd tussen de ouders en de school of tussen ouders en leerkrachten (Crozier, z.j., zoals geciteerd in Dom, 2004). Wanneer ouders te betrokken zijn bij de school, kan dit bij de leerling tot onzekerheid en faalangst leiden. Ook kan het tot negatieve gevolgen leiden voor de rol van de leerkracht. De hoge betrokkenheid kan voor spanningen zorgen, tussen ouders en de leerling maar ook voor de leerkracht (Wingard & Forsberg, 2009 zoals geciteerd in Shaessens, 2010). Ouders gaan zich in de huidige tijd meer kritisch opstellen en de mondigheid en betrokkenheid van ouders ten aanzien van de school neemt sterk toe volgens Verhoeven en collega's (2003). In het basisonderwijs is de betrokkenheid van ouders bij de school aanzienlijk hoog (Verhoeven, et al., 2003). In het speciaal onderwijs is de betrokkenheid minder. De oorzaken hiervoor kunnen de etniciteit van ouders zijn, de relationele status, het diploma, maar ook de leer- en gedragsproblemen van de leerling. Daarnaast speelt de relatie tussen de leerkracht en de ouder een rol, maar de taal kan ook meespelen (Green, Hornby, Lafaele, Seginer & Waanders, 2007 zoals geciteerd in: Shaessens, 2010). Wanneer de betrokkenheid van de ouders minder is, dan is het van essentieel belang om goed te kunnen communiceren met ouders. Hier wordt in paragraaf 2.3 op terug gekomen.

2.2 Het huisbezoek

In deze paragraaf wordt de definiëring van een huisbezoek gegeven. Vanuit de doelen van ouderbetrokkenheid is dit hoofdstuk over huisbezoeken vormgegeven. Dat zijn: het pedagogische doel, organisatorische doel en democratische doel (zie paragraaf 2.1). Vanuit deze doelen voor ouderbetrokkenheid is er gekeken hoe het huisbezoek deze ouderbetrokkenheid kan vergroten.

2.2.1 Definiëring van het huisbezoek

Het gaat in het huisbezoek om het op bezoek gaan bij de ouders van de leerling, thuis, waar een primair en informeel contact ontstaat. Binnen dit huisbezoek spreken zowel ouders als de leerkrachten over de leerling en de leerkrachten krijgen inzicht in de thuissituatie (Nederlands Jeugd Instituut, z.j.).

2.2.2 Pedagogische doel

Het versterken van het contact met de ouders en de leerling is een pedagogisch doel van ouderbetrokkenheid (Veen, 2007) dat tijdens een huisbezoek gerealiseerd kan worden. Ouders zijn een constante factor in het leven van de leerling vanaf de geboorte tot de volwassenheid en leerkrachten wisselen jaarlijks. De ouders zijn daarom een belangrijke samenwerkingspartner. De school heeft kennis over de ontwikkeling van de leerling binnen het onderwijs en de ouders hebben kennis over de voorschoolse periode en de thuissituatie (Bosdriesz & Moerkens 2011). Volgens Reichardt (2008) zijn huisbezoeken essentieel voor de school en de huisbezoeken geven de leerkrachten onmisbare informatie betreffende de leerling. Een huisbezoek geeft de leerkracht een indruk van de thuissituatie en er kunnen ervaringen over de leerling door de leerkracht en de ouders worden uitgewisseld (Reichardt, 2008). Een kind kan zich thuis anders gedragen dan op school en in een huisbezoek wordt dit voor de leerkracht duidelijk. Hierdoor krijgt de leerkracht een breder beeld van de leerling en kan de leerkracht de leerling beter begrijpen (Veen, 2007). De bezoeken kunnen tot betere communicatie leiden met de ouders en tot een beter begrip van de impact van thuis en de omgeving van de leerling als het gaat om schoolprestaties (Mann & Meyer, 2006). Ook Quintar en Warren (2008) zeggen dat huisbezoeken bijdragen aan een breder beeld van de leerkracht over de leerling, met name doordat de leerkracht de thuissituatie ziet. Huisbezoeken kunnen een brug zijn tussen de kloof van thuis en de school (Staples & Diliberto, 2010). Voor ouders is er vaak een beperkte tijd om de school te bezoeken. Ook kunnen ouders zich niet welkom voelen op een school en ze begrijpen soms het schoolsysteem niet (Allen & Iiacy, 2004, zoals geciteerd in Staples & Diliberto, 2010). Huisbezoeken zorgen voor een vertrouwen van de ouders in de school (Veen, 2007), het creëert partnerschap tussen school en thuis (Mann & Meyer, 2006). Uit een onderzoek naar huisbezoeken (Stetson, Sinclair & Nix, 2012) vond het merendeel van de leerkrachten dat een huisbezoek een zeer positief effect heeft op de relatie met ouders.

In een onderzoek van Veen (2007) kwam naar voren dat leerkrachten ervaren dat ouders over het algemeen makkelijker contact met hen opnemen wanneer de leerkrachten op huisbezoek zijn geweest. De basis voor het contact is hierbij gelegd. Leerkrachten zien dat huisbezoeken resulteren in meer positieve relaties met leerlingen en hun ouders. De leerlingen hebben vaak een hechte en vertrouwelijke band met hun leerkracht en ze vinden het daarom fijn wanneer de leerkracht bij hen op bezoek komt (Veen, 2007). In het huisbezoek staat de leerling centraal. Voor een leerling kan het een positieve en emotionele betekenis hebben wanneer de leerkracht direct na school op huisbezoek gaat, zodat de leerling erbij kan zijn (Reichardt, 2003). Van belang is dat de leerkracht met aandachtspunten naar een huisbezoek gaat. Deze zullen van te voren bekend moeten worden gemaakt bij de ouders.

Het huisbezoek kan, zoals eerder genoemd, een basis vormen voor een volgend contact. Wanneer het huisbezoek vroeg in het jaar plaatsvindt, kan er ook vroegtijdig gesignaleerd worden. Dit is belangrijk wanneer er vermoedens zijn van zorgwekkende zaken in de thuissituatie (Beek, Rooijen & Wit, 2007). De leerkrachten kunnen onder anderen met het doel op huisbezoek gaan om deze problemen thuis te signaleren. Dit vraagt uiteraard om een goede verslaglegging en een goede samenwerking met instellingen rondom de school (Veen, Daalen, van., Roeleveld & Cats, z.j.). Het is van belang om als leerkracht vroegtijdig te kunnen signaleren op vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling om zo gericht actie te ondernemen. Met misbruik, mishandeling of verwaarlozing krijgen ongeveer 3% van de kinderen te maken. Dit gaat per jaar om ongeveer 100.000 kinderen. Het signaleren van kindermishandeling is lastig voor de leerkracht, omdat dit vaak binnen de familie stil gehouden wordt (Bosdriesz & Moerkens 2011). Volgens Luttmer (2005) moeten leerkrachten tijdens het vermoeden van zorgwekkende thuissituaties de dialoog met ouders aangaan. Het is van belang om dan de signalen zo objectief mogelijk vast te stellen en te delen met de ouders. Het gaat ook hierbij om samenwerking met de ouders (Luttmer, 2005). De leerkracht speelt een grote rol in het stoppen van de mishandeling. Dit vergt echter kennis van de leerkracht en daarom zijn scholing, nascholing, trainingen en intervisie van belang. Het signaleren begint vaak met een vermoeden, een gevoel dat er iets aan de hand is. Dat kan door een verandering bij het gedrag of de leerprestaties van de leerling worden opgemerkt (Bosdriesz & Moerkens 2011). Indien er zorgwekkende zaken tijdens een huisbezoek gesignaleerd zijn, zal een leerkracht de vervolgstappen van het signaleren moeten weten. Die stappen zijn volgens Bosdriesz en Moerkens (2011): het observeren en signaleren, vervolgens de situatie bespreken in het team en dan eventueel de intern begeleider (IB'er) inschakelen en samen met de ouders de situatie bespreken. Daarna kan de IB'er het overnemen en experts inschakelen. In al deze stappen is de samenwerking met ouders van belang. Het signaleren is een proces, waarbij het opbouwen en bijhouden van een leerling-dossier van belang is. Naast de ontwikkeling van de leerling op het cognitieve vlak en de sociale ontwikkeling, gaat het ook om het vastleggen van de zorgen om de leerling. De ouderbetrokkenheid kost tijd en energie, maar is hierbij lonend (Bosdriesz & Moerkens 2011). *'Ouders zijn soms een deel van het probleem, maar in ieder geval altijd een deel van de oplossing'* (Bosdriesz & Moerkens, 2011, p. 23). Door het huisbezoek kan het pedagogische doel van de ouderbetrokkenheid worden bereikt, omdat het contact tussen de ouders en de leerkrachten wordt versterkt.

2.2.3 Organisatorische doel

Tijdens het huisbezoek kan er een bijdrage worden geleverd aan de ouderbetrokkenheid, door de ouders te vragen om mee te gaan op schoolreis of op school te helpen met activiteiten of om andere hulp te bieden (Beek, Rooijen & Wit, 2007). Een huisbezoek kan de drempel verlagen tussen de school en thuis, zodat de ouders gemakkelijker met de school contact op gaan nemen. Op deze manier gaan zij zich meer inzetten als organisator bij alle zaken in en rondom de school en de gemeenschap en zo wordt het organisatorische doel bereikt (Veen, 2007).

2.2.4 Democratische doel

Het is van belang om een gezamenlijke visie als school te hebben ten aanzien van de huisbezoeken. Dat is een visie die door het hele schoolteam gedragen wordt (*"Kritische succesfactoren"*, 2010).

Scholen moeten een beleid hebben ten aanzien van huisbezoeken dat naar de ouders gecommuniceerd zal moeten worden (Veen, et al., 2009). In de huisbezoeken is het van belang dat ouders en school elkaar zien als partners. Tijdens een huisbezoek kan de leerkracht dit benadrukken; leerkrachten en ouders hebben elkaar nodig. Op deze manier kunnen de leerkrachten werken aan het democratische doel van ouderbetrokkenheid; informeel en formeel meedenken en meebeslissen van ouders met de school. Het meedenken en meebeslissen vindt plaats in het deelnemen aan de ouderraad of de medezeggenschapsraad.

2.3 In dialoog met ouders

In deze paragraaf wordt er beschreven op welke manieren leerkrachten effectief kunnen communiceren tijdens het huisbezoek. Communicatie is de eerste stap in de verbetering van het oudercontact, partnerschap en meer betrokkenheid van de ouders (Knopf & Swick, 2007 zoals geciteerd in Nogrady, 2008). Communicatie vindt plaats tussen school en thuis en tussen thuis en school. Om de betrokkenheid van ouders te vergroten is het essentieel om effectief te communiceren met ouders. Leerkrachten dienen kennis en vaardigheden te hebben op dit gebied (Chambers, 1998 zoals geciteerd in Graham-Clay, z.j.). Op scholen waar voornamelijk ouders uit lagere sociaaleconomische milieus en allochtone ouders zijn, is er sprake van minder ouderbetrokkenheid. Om de ouderbetrokkenheid juist voor deze groep te vergroten is het van belang dat er een effectieve communicatie is tussen ouders en leraren (Dom, 2006).

Positief en effectief communiceren is het luisteren en waarderen van elkaar (Loo, 2004). Daarbij zijn de relatie, competentie en autonomie van Stevens (2000, zoals geciteerd in Loo, 2004) van belang. Het luisteren naar elkaar zorgt voor een goede relatie tussen de ouders en de leerkracht. Het erkennen van elkaars kwaliteiten, hoort bij de competentie. De autonomie heeft te maken met de verantwoordelijkheid die de ouders en de leerkrachten nemen voor hun handelen. Het is van belang om binnen het communiceren met ouders op het niveau van denken, voelen en willen te zitten. Bij denken gaat het om het goed focussen op de informatie die de leerkracht van de ouder krijgt. Het is daarbij belangrijk dat de leerkracht hier geen oordeel over geeft, omdat het niet van belang is een oplossing te vinden. Het gaat om het luisteren naar de ouder. Op het gebied van voelen gaat het om het herkennen en benoemen van de gevoelens van de ouders. Het is van belang dat de leerkracht zich kan verplaatsen in de situatie van de ouder of de leerling. Op het niveau van willen gaat het om de behoeften benoemen. Dat gebeurt vanuit de ik- boodschap. Het gesprek zal positief afgesloten moeten worden, dat houdt in dat de leerkracht zijn waardering uitspreekt (Loo, 2004). Het gaat ook binnen de communicatie om partnerschap met de ouders.

Een huisbezoek kan volgens Beek, Rooijen en Wit (2007) verschillende doelen hebben en het is van belang om dit duidelijk te maken bij de ouders. Deze doelen kunnen volgens Veen (2007) het versterken van het contact met de ouders en leerlingen zijn, maar ook het verkrijgen van meer inzicht in de thuissituatie van de leerlingen en het vroeg signaleren van eventuele problemen van de ouders en of leerlingen. Daarnaast kan het doel zijn om de kloof tussen school en thuis te verlagen, zodat ouders gemakkelijk met de school contact op gaan nemen. Uiteraard kan het doel ook zijn om de ouderparticipatie te vergroten of het verhogen van het aantal ouders dat actief is in de ouderraad of de medezeggenschapsraad (Veen, 2007). Wanneer het doel voor de ouders en de leerkrachten duidelijk is kunnen deze doelen bereikt worden. Hierbij is de communicatie van belang, tussen de school en de ouders. Welke communicatie hiervoor nodig is komt in de volgende paragraaf aan de orde.

2.3.1 Soorten communicatie

Er zijn twee soorten van communicatie: de *één-weg-communicatie* en de *tweewegcommunicatie*. De *één-weg-communicatie* vindt plaats wanneer leerkrachten proberen om ouders te informeren over activiteiten of de studievoortgang, aan de hand van een brief, de website of de nieuwsbrief. De *tweewegcommunicatie* is de dialoog tussen de ouders en de leerkrachten. Dit is de communicatie die plaatsvindt tijdens de oudergesprekken en de huisbezoeken (Graham, z.j.). De *tweewegcommunicatie* is essentieel voor de ouderbetrokkenheid. Tijdens elke communicatie die er

plaatsvindt, moet er rekening worden gehouden met de mogelijke beperkingen, zoals de leesbaarheid voor de ouders of de taal van de ouders in schriftelijke communicatie. Communicatie moet worden gezien als tweerichtingsverkeer waarbij de ouders niet worden geïntimideerd.

2.3.2 Communicatie met ouders van leerlingen in het speciaal basisonderwijs

Een gesprek met een leraar over de leerling kan voor ouders een intimiderende ervaring zijn. In een huisbezoek kunnen leerkrachten ervoor zorgen dat deze ervaringen bij ouders veranderen (Boss, z.j.). De communicatie tussen ouders en leerkrachten kan een aanzienlijke invloed hebben op de cognitieve en sociale vaardigheden van leerlingen met speciale behoeften (Heward, 1982 zoals geciteerd in Nogrady, 2008). De communicatie tussen thuis en school is noodzakelijk om de voortgang van de leerlingen met speciale behoeften in kaart te brengen, echter vanwege de leer- en gedragsinterventies die leerlingen krijgen zal de communicatie tussen ouders en leerkrachten gemakkelijk gericht worden op deze interventies in plaats van de prestaties van de leerlingen. Omdat de ouders van leerlingen die speciaal onderwijs krijgen meestal negatieve opmerkingen horen over hun kinderen, moet er juist regelmatig positieve communicatie plaatsvinden om het partnerschap met ouders te verbeteren. Positieve communicatie wil hierbij zeggen dat de leerkrachten tijdens de communicatie in het huisbezoek de goede kanten van de leerlingen bespreekt. Het gaat in het huisbezoek minder om de problemen en de zorgen, het gaat meer over de leerling in de thuissituatie. Door een positieve communicatie zullen er positieve relaties worden opgebouwd met ouders en de ouderbetrokkenheid zal hierdoor verbeteren (Nogrady, 2008).

2.3.3 Communicatie bij vermoeden van zorgwekkende signalen binnen de thuissituatie

Wanneer er zorgwekkende signalen binnen de thuissituatie gezien zijn, zorgt dit voor dilemma's bij de leerkracht. Zorgwekkende signalen, zijn signalen van misbruik, mishandeling of verwaarlozing. Het is van belang om als leerkracht bewust te zijn van de eigen emoties en twijfels. Uit onderzoek is gebleken dat juist door deze twijfels het misbruik langer zal voortbestaan. Van belang is om als leerkracht verder te handelen na het huisbezoek en andere professionals in te schakelen. Bij het gesprek met ouders over deze zorgwekkende signalen is het raadzaam dit samen met een professional, zoals een IB'er te voeren (Bosdriesz & Moerkens 2011). Deze gesprekken vinden niet tijdens het huisbezoek plaats. De leerkracht bespreekt in het gesprek met de ouders de zorgen die er zijn over de leerling. De leerkracht vertelt de feiten waar de zorgen op zijn gebaseerd en vraagt of de ouders deze herkennen. Hierbij is de positieve communicatie weer van belang; de leerkracht vertelt naast de zorgen ook wat er goed gaat. De leerkracht houdt tijdens dit gesprek rekening met reacties van schrik, boosheid of verdriet. Het gesprek kan ook een opluchting betekenen voor de ouders, omdat ze erkenning vinden voor hun eigen zorgen. Ouders hebben vaak tijd nodig om over de geuite zorgen na te denken. Bepaal van te voren bij elk gesprek het doel, welke hulp de school kan bieden en voor welke hulp anderen ingeschakeld moeten worden (Bosdriesz & Moerkens 2011).

2.3.4 Kennis en houding van leerkrachten

Om goed te communiceren met ouders is het van belang dat leerkrachten een andere houding aannemen dan zij in het lesgeven hebben. Leerkrachten dragen in hun werk vooral kennis over en geven instructie; anderen luisteren naar hen. Tijdens het huisbezoek wordt er van leerkrachten verwacht dat zij luisteren naar de ouders, de ouders serieus nemen en de ouders als bron van informatie en kennis over de leerling zien. Dat hoort bij effectief en positief communiceren: vooral de zaken die goed gaan zijn van belang. De ouders zouden interesse moeten tonen in het functioneren van hun kind, de belemmeringen en het beeld dat de leerkracht heeft van de leerling. Zij zullen de leerkrachten moeten vertrouwen in zijn of haar kunnen en zullen ook thuis voorwaarden moeten bieden die nodig zijn voor de leerling. De school zal deze houding bij ouders moeten stimuleren. Een huisbezoek kan hier aan meedragen, doordat de school laat zien dat zij de ouders serieus nemen en als een belangrijke gesprekspartner zien (Smit, Sluiter, & Driessen, 2006). Leerkrachten moeten getraind worden om te communiceren met ouders. Leerkrachten moeten een positieve houding over leerlingen hebben en elke ouder behandelen of de leerlingen heel speciaal zijn.

Een positieve communicatie is vooral voor leerkrachten in het speciaal onderwijs van belang (Wanat, 2010), omdat er daar sprake is van minder ouderbetrokkenheid. Het is van belang om als school samenwerking met ouders te creëren en respect te hebben voor alle ouders van welke klasse of achtergrond ook (Henderson & Mapp, 2002 zoals geciteerd in Wanat, 2010). Leerkrachten kunnen de indruk geven dat de betrokkenheid van ouders ongewenst is. Ouders denken soms dat de leraren de ouders door opleiding, beroep of persoonlijke gewoonten beoordelen en daarom minder de ouders willen betrekken. De persoonlijke en positieve communicatie is hierin van cruciaal belang voor het oplossen van het eventuele conflict dat met deze ontevreden ouders kan ontstaan (Wanat, 2010). Volgens Van Loo (2004) heeft de leerkracht inzicht in de pedagogische verantwoordelijkheid die zowel de ouders als de leerkracht over de leerlingen heeft. De communicatieve vaardigheden die daarvoor nodig zijn, zijn het actief kunnen luisteren, de waardering kunnen uiten naar de ouders en het gesprek kunnen samenvatten.

2.4 Samenvatting

In de vorige paragrafen zijn er meerdere criteria genoemd waaraan een huisbezoek zal moeten voldoen om ervoor te zorgen dat het doel van het huisbezoek wordt bereikt. Deze doelen zijn het vergroten van de ouderbetrokkenheid door de afstemming in het opvoedend denken en handelen te realiseren in de benadering van leerlingen thuis en in de school en het verkrijgen van meer inzicht in de thuissituatie van de leerlingen. Met de criteria die in het schema geformuleerd zijn, kunnen deze doelen worden bereikt. Deze criteria zijn onderverdeeld in het ouderniveau, het leerkrachtniveau, het schoolniveau en het leerling-niveau. Deze zijn in het onderstaande overzicht gerubriceerd.

	Ouderniveau	Leerkrachtniveau	Schoolniveau	Leerling- niveau
<u>Ouder-betrokkenheid</u> <i>Betrokkenheid & samenwerking</i>	Het huisbezoek kan de drempel tussen thuis en school verlagen waardoor de afstemming in het opvoedend denken en handelen gerealiseerd kan worden.	De ouders overtuigen om te helpen als organisator meedenker en meebeslisser met alle zaken in en rondom de school. En daarnaast de nadruk leggen op de samenwerking in de opvoeding van de leerling/ het kind.	Binnen het huisbezoek kan er een bijdrage worden geleverd aan de ouderbetrokkenheid :ouders zijn partners van de leerkrachten en in de schoolorganisatie: ouderraad, MR, OR en hulp bij activiteiten.	Wanneer er sprake is van een hogere mate van ouderbetrokkenheid zowel thuis als op school, draagt dit bij aan de cognitieve en sociale ontwikkeling van de leerling.
<u>Huisbezoeken</u> <i>Verslaglegging, inhoud&vormgeving, beleid</i>	Het gaat in het huisbezoek minder om de problemen en de zorgen, het gaat meer over de leerling in de thuissituatie.	Leerkrachten kunnen een zorgwekkende situatie binnen de thuissituatie signaleren en weten hoe en met wie ze dit kunnen en moeten bespreken.	De leerkracht gaat met aandachtspunten op huisbezoek, bijvoorbeeld a.d.h.v. een hand-out. Deze punten kunnen later in een gesprek binnen het team of met de ouder besproken kunnen worden.	In het huisbezoek gaat het om de leerling en zijn leefomgeving. De leerling is daarom bij voorkeur aanwezig tijdens het huisbezoek.

<u>Huisbezoeken</u> <i>Verslaglegging, inhoud&vormgeving, beleid</i>	Ouders zijn bekend met de doelen van het huisbezoek	Leerkrachten zijn bekend met de doelen van het huisbezoek	De school zal een gezamenlijke visie moeten uitdragen over het doel van het huisbezoek en deze duidelijk communiceren naar het team en de ouders.	-
<u>Communicatie</u> <i>Het verloop, het informele contact, en de knelpunten</i>	Ouders zijn er van bewust dat communicatie tussen de ouders en de school en tussen het kind en de ouders noodzakelijk is voor de ontwikkeling van het kind.	Het gaat om de informatie die de ouder en de leerling over de leefomgeving geven. De leerkracht heeft een luisterhouding en een open houding en zorgt dat er een persoonlijke en positieve communicatie plaatsvindt.	Het gaat in het huisbezoek om een informeel contact tussen de ouder, de leerling en de leerkracht.	De communicatie tussen ouders en leerkrachten kan een aanzienlijke invloed hebben op de cognitieve en sociale vaardigheden van leerlingen met speciale behoeften.

2.5 De praktijk

Vanuit het theoretisch kader kan de stap gemaakt worden naar de onderzoekspraktijk SBO de Meander. Voorheen werden huisbezoeken op SBO de Meander afgelegd door de maatschappelijk werkster. Sinds een aantal jaren hebben de leerkrachten deze taak over moeten nemen. Jaarlijks worden de huisbezoeken afgenomen bij alle leerlingen uit de groep door de desbetreffende leerkracht. De leerkrachten merken dat zij zich niet competent genoeg voelen om de huisbezoeken zo te laten plaatsvinden dat dit een meerwaarde heeft voor zowel de leerkrachten als de ouders. Het is voor leerkrachten niet duidelijk wat het doel is van de huisbezoeken en hoe zij het huisbezoek moeten vormgeven. De ouders zijn tevens niet allemaal op de hoogte van de doelen het huisbezoek en weten daardoor niet wat zij kunnen verwachten en wat het huisbezoek inhoudt. Verbeteringen hierin zouden een bijdrage kunnen leveren aan het verhogen van de ouderbetrokkenheid. Enkele leerkrachten hebben aangegeven dat zij zich niet competent genoeg voelen in de communicatie die er plaatsvindt tijdens het huisbezoek. Vooral wanneer er een zorgwekkende thuissituatie is die deze communicatie in de weg staat, ondervinden collega's problemen. In het praktijkdeel van het onderzoek zal de huidige vormgeving en het beleid ten aanzien van het huisbezoek op SBO de Meander in kaart worden gebracht. Er wordt, aan de hand van vragenlijsten naar de ouders en leerkrachten, onderzocht welke doelen zoals benoemd in de literatuur al worden gerealiseerd. Er wordt ingegaan op de attitude van de leerkrachten ten aanzien van het huisbezoek, de ervaringen hierbij en de knelpunten van de leerkrachten. Daarnaast zullen zij middels de vragenlijsten worden bevraagd over de huidige en de gewenste situatie. De ouders worden tevens bevraagd over de huidige en gewenste situatie. Aan de hand van een interview met de directie wordt er ingegaan op de knelpunten en behoeften die er volgens de directie binnen de school aanwezig zijn. De gegevens uit dit praktijkdeel zullen leiden tot een beeld over de huidige situatie van SBO de Meander ten aanzien van de huisbezoeken en waar de behoeften liggen voor de ouders en de leerkrachten. Aan de hand van de literatuur zijn de vragenlijsten en het interview opgesteld. Op deze manier kan er een vergelijking gemaakt worden tussen de uitkomsten van de literatuurstudie en de resultaten uit het praktijkdeel en zullen deze leiden tot de conclusie. Vervolgens zullen vanuit deze conclusie aanbevelingen worden gedaan voor de school.

Hoofdstuk 3 Opzet van het onderzoek en de verantwoording

Binnen dit hoofdstuk wordt de opzet en de verantwoording voor het onderzoek beschreven. De opzet van het onderzoek wordt in de eerste paragraaf beschreven. Het type onderzoek wordt in de tweede paragraaf beschreven. In de derde paragraaf wordt er beschreven welke instrumenten er in dit onderzoek worden gebruikt. In de vierde paragraaf wordt er ingegaan op de kwaliteit van het onderzoek. In de vijfde paragraaf wordt beschreven hoe de communicatie met de school zal plaatsvinden. In de laatste paragraaf worden de stappen in het onderzoek besproken.

3.1 De opzet

Om antwoord te vinden op de centrale vraagstelling is er gezocht in de literatuur, zijn er vragenlijsten voor de ouders en leerkrachten afgenomen en is de directie geïnterviewd. De uitkomsten vanuit de literatuur en de praktijk zijn met elkaar vergeleken en van hieruit is er een antwoord geformuleerd op de centrale vraagstelling. In onderstaande figuur is af te lezen op welke manier er antwoorden zijn gezocht op de onderzoeksvragen.

Onderzoeksvraag 1: Op welke manier kunnen huisbezoeken binnen het basisonderwijs, volgens de literatuur, zodanig worden vormgegeven dat het een meerwaarde heeft voor leerkrachten en ouders?

Onderzoeksvraag 2: Op welke manier geeft SBO de Meander op dit moment vorm aan haar huisbezoeken?

Onderzoeksvraag 3: Hoe worden de huisbezoeken op SBO de Meander ervaren door leerkrachten?

Onderzoeksvraag 4: Hoe worden de huisbezoeken op SBO de Meander ervaren door ouders?

Onderzoeksvraag 5: Waar liggen de knelpunten en behoeften met betrekking tot het huisbezoek, volgens de directie van SBO de Meander?

	Vragenlijst ouders	Vragenlijst leerkrachten	Interview directie	Literatuur
Onderzoeksvraag 1				X
Onderzoeksvraag 2	X	X	X	
Onderzoeksvraag 3		X		
Onderzoeksvraag 4	X			
Onderzoeksvraag 5			X	

3.2 Het onderzoek

Het onderzoek naar huisbezoeken op SBO de Meander is een *survey-onderzoek* en tevens een *ontwerpgericht onderzoek*. Survey houdt in dat het onderzoek gericht is op de meningen, behoeften, knelpunten en ervaringen van de onderzoeksgroepen. Ontwerpgericht onderzoek houdt in dat er aanbevelingen worden gedaan om tot verbetering te komen van de praktijk: een ontwerp voor een huisbezoek passend bij SBO de Meander. Om het huisbezoek op een zodanige manier inhoud te geven dat het doel van het huisbezoek wordt nagestreefd is het van belang om te onderzoeken waar de behoeften liggen. Om die reden is er gekozen voor een *survey-onderzoek*. Om antwoord te vinden op de centrale vraagstelling wordt er naast de meningen van de ouders en leerkrachten ook onderzoek gedaan in de literatuur. De theoretische verbandingen worden naast de resultaten uit de praktijk gelegd. Hieruit volgen conclusies en aanbevelingen voor richtlijnen voor het huisbezoek en wordt het tevens om die reden een *ontwerpgericht onderzoek*.

3.3 De instrumenten

Voor het praktijkgedeelte van dit onderzoek zijn er een drietal instrumenten ontwikkeld om antwoord te vinden op de onderzoeksvragen 2 tot en met 5. In onderstaande figuur is af te lezen welke instrumenten er zijn gebruikt en wat deze meten en hoe ze zijn opgesteld.

Instrument	Doel? Wat 'meet' het instrument?	Waar komt het instrument vandaan?
Vragenlijst huisbezoeken: ouders van SBO de Meander.	Dit instrument meet de huidige vormgeving van het huisbezoek, volgens de ouders. En het meet de ervaringen, knelpunten en behoeften ten aanzien van de huisbezoeken van de ouders van SBO de Meander.	De vragen zijn zelf opgesteld aan de hand van de onderzoeksvragen, vragen vanuit de onderzoekspraktijk en het theoretisch kader
Vragenlijst huisbezoeken: leerkrachten van SBO de Meander.	Dit instrument meet de huidige vormgeving van het huisbezoek, volgens de leerkrachten. En het meet de ervaringen, knelpunten en behoeften ten aanzien van de huisbezoeken van de leerkrachten van SBO de Meander.	De vragen zijn zelf opgesteld aan de hand van de onderzoeksvragen, de vragen vanuit de onderzoekspraktijk en het theoretisch kader
Interview directie van SBO de Meander	Dit instrument brengt in kaart welk beleid, welke ervaringen, knelpunten en behoeften er volgens de directie op SBO de Meander aanwezig zijn met betrekking tot de huisbezoeken	De vragen zijn zelf opgesteld aan de hand van de onderzoeksvragen en het theoretisch kader.

In grote lijnen komen de vragen in beide vragenlijsten overeen, maar ze zijn vanuit verschillende perspectieven opgesteld. Op deze manier kan er een vergelijking worden gemaakt naar de overeenkomsten en verschillen. De criteria die in paragraaf 2.4 van het theoretisch kader zijn gegeven over de invulling van het huisbezoek zijn in de instrumenten verwerkt om een vergelijking te maken tussen de theorie en de praktijk.

3.4 De kwaliteit van het onderzoek

De kwaliteit van het onderzoek hangt af van de validiteit en de betrouwbaarheid. Bij betrouwbaarheid gaat het om herhaalbaarheid en nauwkeurigheid van het instrument. Wanneer een ander persoon dan de onderzoeker deze instrumenten zal afnemen, zal het instrument dezelfde antwoorden moeten geven. Dan is er sprake van herhaalbaarheid en dus betrouwbaarheid. In de instrumenten is hiervoor gezorgd door de instrumenten allen een inleiding te geven. Door deze inleiding kan het instrument ook door een ander afgenomen worden zonder dat de antwoorden verschillen. Om voor nauwkeurigheid in de instrumenten te zorgen is er in de vragenlijst gekozen voor een vierpuntenschaal. De kwaliteit hangt naast de betrouwbaarheid ook af van de validiteit. Validiteit wil zeggen dat men meet wat men beoogt te meten. Deze instrumenten zijn valide omdat ze alleen antwoord geven op de onderzoeksvragen. Bovendien bevatten de instrumenten vragen die vanuit het theoretisch kader zijn opgesteld, waardoor eenduidige en onderbouwde begrippen zijn gehanteerd.

Tot slot is een onderzoek betrouwbaar wanneer er sprake is van triangulatie, het gebruik van meerdere gegevensbronnen (Harinck, 2010). Het gaat in dit praktijkonderzoek over de meningen van de leerkrachten en ouders van SBO de Meander en het gaat niet om vaststaande feiten. Vanuit verschillende invalshoeken wordt er naar het praktijkprobleem gekeken en op die manier is er sprake van triangulatie. Er is dus sprake van triangulatie omdat er gebruik is gemaakt van meerdere typen informanten: ouders, leerkrachten, de directie en de literatuur.

3.5 Communicatie

Om ervoor te zorgen dat er in dit onderzoek een hoog responspercentage is, zijn de leerkrachten en de ouders al van te voren op de hoogte gebracht van de vragenlijsten middels de nieuwsbrief. Dit heeft zich tijdens het versturen van de vragenlijsten herhaald.

Er heeft communicatie plaatsgevonden tussen de directie en de onderzoeker over met name de

instrumenten. Daarnaast is het team in het begin van het jaar op de hoogte gebracht van het onderzoek. Wanneer het onderzoek is afgerond, zal er een moment zijn waarin de resultaten, conclusies en aanbevelingen gepresenteerd zullen worden. De conclusie en aanbevelingen zullen aan het MT gepresenteerd worden en dit zullen zij vervolgens communiceren naar het team. De ouders worden via de nieuwsbrief op de hoogte gebracht van de resultaten van het onderzoek.

3.6 De onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep van dit onderzoek telt de volgende personen:

- leerkrachten (N=20)
- ouders (N= 220)
- andere schoolfunctionarissen (N= 2, namelijk de directie)

Er is gekozen om alleen de leerkrachten deel te laten nemen aan dit onderzoek en niet de overige teamleden, omdat de leerkrachten de huisbezoeken afleggen. Er is gekozen om alle ouders van de school te ondervragen om een zo eerlijk mogelijk beeld te schetsen van de meningen van de ouders. Onder 'ouders' worden alle personen bedoeld die de opvoeding van de leerling op zich nemen. Er is als derde onderzoeksgroep gekozen voor de directie, omdat zij het beleid van de school bepalen en zij op die manier een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan dit onderzoek.

3.7 Stappen in het onderzoek

Aan het begin van het schooljaar is er in overleg met de directie een keuze gemaakt voor het onderwerp. Een aantal ideeën werd hierbij door de directie voorgedragen. Er is in overleg met het management team (MT) gekozen voor een onderzoek naar huisbezoeken. Er zijn vervolgens een aantal gesprekken gevoerd met de directie over het praktijkprobleem van de school, met als doel de verlegenheidsituatie helder te krijgen. In januari is er een plan voor het onderzoek opgesteld en deze is gecommuniceerd naar de directie. In de weken daarna heeft er een theoretisch onderzoek plaatsgevonden. Van daaruit zijn de vragenlijsten opgesteld voor de ouders en de leerkrachten en het interview voor de directie. In de week na de voorjaarsvakantie zijn de ouders en de leerkrachten op de hoogte gesteld van de vragenlijsten door middel van de nieuwsbrief. In mei is het onderzoek van start gegaan en hebben de ouders en de leerkrachten de vragenlijsten ontvangen. Vervolgens zijn deze verwerkt en geanalyseerd en zijn de resultaten tot stand gekomen. Vanuit de theorie en de resultaten kon er een concluderend antwoord worden gegeven op de centrale onderzoeksvraag. Het MT wordt van de resultaten en conclusies op de hoogte gehouden.

Hoofdstuk 4 Resultaten

In dit hoofdstuk zijn alle gegevens uit de instrumenten verwerkt en geanalyseerd. Er is in dit hoofdstuk een antwoord gezocht op de onderzoeksvragen over het praktijkdeel. De onderzoeksvragen vormen de leidraad voor dit hoofdstuk. Binnen elke paragraaf wordt er een antwoord geformuleerd op de onderzoeksvragen 2 t/m 5. Elk onderzoeksvraag wordt beschreven aan de hand van de volgende onderwerpen: ouderbetrokkenheid, het huisbezoek en de communicatie. Binnen de paragraaf over ouderbetrokkenheid wordt ingegaan op de samenwerking en de ouderbetrokkenheid. Bij de samenwerking gaat het om het samen opvoeden van de leerling/het kind door ouder en leerkracht/school. Bij de ouderbetrokkenheid gaat het om de betrokkenheid van ouders bij de schoolse zaken van de leerling. In de paragraaf over het huisbezoek wordt er ingegaan op het beleid, de vormgeving & inhoud en de verslaglegging van de huisbezoeken. Binnen de paragraaf over communicatie wordt er ingegaan op hoe de communicatie is verlopen volgens de ouders en leerkrachten, of er sprake is geweest van informeel contact en wat de knelpunten waren binnen de communicatie. In de laatste paragraaf wordt de gewenste situatie van SBO de Meander beschreven. Deze wordt gevormd door de knelpunten en behoeften van de ouders en leerkrachten te koppelen aan de visie van de directie.

4.1 Huidige situatie

Binnen deze paragraaf wordt er een antwoord geformuleerd op onderzoeksvraag 2: *Op welke manier geeft SBO de Meander op dit moment vorm aan haar huisbezoeken?* Aan de hand van de vragenlijsten voor de ouders en de leerkrachten en het interview met de directie is er een antwoord geformuleerd op deze onderzoeksvraag.

4.1.1 Ouderbetrokkenheid

SAMENWERKING

In onderstaande figuur is af te lezen welke antwoorden er door de leerkrachten en ouders gegeven zijn op de stellingen met betrekking tot de samenwerking.

Leerkrachten:	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens	
<i>Tijdens het huisbezoek werd de samenwerking tussen de ouder en mij besproken</i>	29%	57%	14%	0%	
<i>Ik vind het van belang dat ouders en leerkrachten partners zijn</i>	50%	43%	7%	0%	
Ouders:	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens	Niet ingevuld
<i>Tijdens het huisbezoek werd de samenwerking tussen mij en de leerkracht besproken</i>	26%	44%	20%	5%	5%

Figuur 1: Stellingen met betrekking tot de samenwerking

Binnen het huisbezoek hebben de meeste leerkrachten de samenwerking tussen de ouders en de leerkracht besproken. Volgens de meeste ouders is dit ook gebeurd, volgens een klein deel niet.

OUDERBETROKKENHEID

In onderstaande figuur is af te lezen welke antwoorden er door de leerkrachten en ouders gegeven zijn op de stellingen met betrekking tot de ouderbetrokkenheid.

Leerkrachten:	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens	
<i>Een huisbezoek is een meerwaarde voor de ouderbetrokkenheid</i>	64%	36%	0%	0%	
Ouders:	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens	Niet ingevuld
<i>Een huisbezoek is een meerwaarde voor de ouderbetrokkenheid</i>	47%	40%	10%	1%	0%

Figuur 2: Stellingen met betrekking tot de ouderbetrokkenheid

Een huisbezoek is volgens alle leerkrachten en de meeste ouders een meerwaarde voor de ouderbetrokkenheid. Eén ouder heeft benoemd dat een huisbezoek een meerwaarde kan zijn voor de ouderbetrokkenheid, mits deze op een goede manier wordt vormgegeven. Wat deze 'goede' manier is, heeft de ouder niet genoemd.

4.1.2 Het huisbezoek

HET BELEID

In figuur 3 is af te lezen dat de meeste leerkrachten op de hoogte zijn van het beleid van SBO de Meander ten aanzien van de huisbezoeken. Twee leerkrachten geven aan hier niet van op de hoogte te zijn.

Leerkrachten:	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens
<i>Ik ben op de hoogte van het beleid ten aanzien van huisbezoeken op SBO de meander</i>	70%	14%	14%	0%

Figuur 3: Stellingen met betrekking tot het beleid, volgens de leerkracht

DE VORMGEVING & INHOUD

In onderstaande figuur is af te lezen welke antwoorden er door de leerkrachten en ouders gegeven zijn op de stellingen met betrekking tot de vormgeving en inhoud van het huisbezoek.

Leerkrachten:	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens	
<i>Door het huisbezoek heb ik een breder beeld van de leerling</i>	100%	0%	0%	0%	
Ouders:	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens	Niet ingevuld
<i>Door het huisbezoek heeft de leerkracht een breder beeld van mijn kind.</i>	49%	45%	5%	0%	1%

Figuur 4: Stellingen met betrekking tot de vormgeving en inhoud van het huisbezoek, volgens de leerkracht en ouder

Uit figuur 4 is af te lezen dat alle leerkrachten vinden dat zij door het huisbezoek een breder beeld hebben van de leerling. De ouders noemen vaak dat zij het belangrijk vinden dat de leerkracht de leerling in zijn eigen vertrouwde omgeving ziet en daardoor iets over de thuissituatie te weten komt. De leerkracht begrijpt op die manier beter waar de leerling in de gesprekken over thuis op doelt. De ouders noemen dat het huisbezoek vooral voor de leerling belangrijk en leuk is. Daarnaast ziet de leerkracht de leerling in een andere situatie dat voor de ouder als waardevol wordt gezien.

In onderstaande figuur is af te lezen hoeveel leerkrachten weten hoe zij een zorgwekkende situatie moeten signaleren.

Leerkrachten	Helemaal eens	Eens	On-eens	Helemaal oneens
<i>Tijdens het huisbezoek kan ik een zorgwekkende situatie signaleren</i>	57%	36%	7%	0%

Figuur 5: Signaleren van zorgwekkende situaties, volgens de leerkracht

Wanneer er zorgwekkende zaken in de thuissituatie gesignaleerd zijn weten de leerkrachten wat ze moeten doen. Zeven leerkrachten zeggen dat ze dit gaan bespreken met de IB'er en twee noemen hiervoor de leidinggevende. Twee leerkrachten zeggen dit te bespreken binnen het team of met een collega en één leerkracht zegt dat hij weet welke instanties er ingeschakeld kunnen worden.

Er is aan de ouders en leerkrachten gevraagd welke zaken er besproken zijn tijdens het huisbezoek. Dit is in onderstaande figuur weergegeven.

Leerkrachten	Gespreksonderwerpen	Ouders
85%	<i>De leerling in de thuissituatie (hoe de leerling thuis is)</i>	86%
64%	<i>De leerling op school</i>	74%
64%	<i>De thuissituatie</i>	65%
64%	<i>Zorgen van de ouder</i>	50%
42%	<i>De vorderingen op school</i>	59%
42%	<i>De zorgen van de leerkracht</i>	31%
21%	<i>De betrokkenheid van de ouder in de school</i>	12%
7%	<i>Anders.</i>	14%

Figuur 6: Gespreksonderwerpen volgens de leerkrachten en volgens de ouders.

Er is voor de gespreksonderwerpen, zoals deze in het figuur zijn weergegeven, gekozen om te toetsten of de leerkrachten voornamelijk gesproken hebben over de leerling en minder over de zorgen en vorderingen. In het figuur is af te lezen dat de leerkrachten vaak bespreken hoe de leerling thuis en op school is en dat de thuissituatie besproken wordt. Het minst wordt er in het huisbezoek gesproken over de betrokkenheid van de ouder in de school. Bij 'anders' noemen de ouders dat het maar een kort en bondig gesprek was, zonder op de zaken in te gaan. Het gesprek was algemeen, het 'echte' praten kon niet omdat de kinderen erbij waren.

VERSLAGLEGGING

Volgens het merendeel van de leerkrachten worden de zaken die in het huisbezoek naar voren zijn gekomen alleen besproken met een collega wanneer er zorgwekkende zaken zijn. Volgens de meeste leerkrachten worden de zaken die er naar voren zijn gekomen, verwerkt in het leerling-dossier. Zeven leerkrachten noemen dat er in een volgend gesprek met de ouders, bijvoorbeeld het rapportgesprek, op het huisbezoek wordt terug gekomen. Drie leerkrachten zeggen het huisbezoek in het team na te bespreken.

4.1.3 Communicatie

Binnen deze paragraaf wordt er alleen ingegaan op het *verloop van de communicatie*, omdat dit past bij de 'huidige vormgeving'. Er wordt niet ingegaan op het *informele contact* en de *knelpunten* binnen de communicatie omdat dit valt onder de 'ervaringen van ouders en leerkrachten'. Dit komt in paragraaf 4.2 en 4.3 aan de orde.

VERLOOP COMMUNICATIE

In onderstaande figuur is af te lezen welke antwoorden er door de leerkrachten en ouders gegeven zijn op de stellingen met betrekking tot de communicatie.

Leerkrachten:	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens	
<i>Tijdens het huisbezoeken hebben de ouders en ik ervaringen gedeeld over de leerling, thuis en school</i>	57%	36%	0%	7%	
<i>Ik heb de ouder voldoende kunnen vertellen over de leerling</i>	72%	14%	7%	7%	
Ouders:	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens	Niet ingevuld

<i>Tijdens het huisbezoek hebben de leerkracht en ik ervaringen gedeeld over de leerling, thuis en school</i>	51%	40%	8%	0%	1%
<i>Ik heb de leerkracht voldoende kunnen vertellen over mijn kind</i>	48%	41%	8%	0%	3%

Figuur 7: Stellingen met betrekking tot de communicatie binnen het huisbezoek

De leerkrachten en ouders zijn er over het algemeen over eens dat zij voldoende hebben kunnen vertellen over de leerling. Een aantal leerkrachten waren het niet eens dat er ervaringen zijn gedeeld. Sommigen leerkrachten gaven aan dat zij door de ouders niet in de gelegenheid zijn gebracht om alles te kunnen vertellen.

4.2 Ervaringen leerkrachten

Binnen deze paragraaf wordt er een antwoord geformuleerd op onderzoeksvraag 3: *Hoe worden de huisbezoeken op SBO de Meander ervaren door leerkrachten?* Aan de hand van de vragenlijsten voor de leerkrachten is er een antwoord geformuleerd op deze onderzoeksvraag.

4.2.1 Ouderbetrokkenheid

SAMENWERKING

In onderstaande figuur is af te lezen welke antwoorden er door de leerkrachten gegeven zijn op de stellingen met betrekking tot de ervaringen met de samenwerking.

Leerkrachten:	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens
<i>De samenwerking tussen de ouder en mij is door het huisbezoek verbeterd</i>	21%	65%	14%	0%
<i>Sinds het huisbezoek neemt de ouder nu vaker contact met mij op</i>	7%	72%	21%	0%

Figuur 8: Stellingen met betrekking tot de ouderbetrokkenheid.

Uit het figuur valt af te lezen dat de meeste leerkrachten het eens zijn met de stellingen. Enkele leerkrachten vonden dat er niet vaker contact wordt opgenomen door de ouder met de leerkracht. Enkele leerkrachten noemen dat dit niet is verbeterd omdat het contact al goed was.

OUDERBETROKKENHEID

In onderstaande figuur is af te lezen welke antwoorden er door de leerkrachten gegeven zijn op de stelling met betrekking tot de ervaringen met de ouderbetrokkenheid.

Leerkrachten:	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens
<i>Door het huisbezoek is de betrokkenheid van de ouder in de school positief verbeterd</i>	14%	72%	14%	0%

Figuur 9: Stellingen met betrekking tot de ouderbetrokkenheid

Uit figuur 9 blijkt dat een klein deel van de leerkrachten vond dat de betrokkenheid niet of nauwelijks is verbeterd. Enkele leerkrachten noemen dat dit niet is verbeterd omdat de betrokkenheid al goed was.

4.2.2 Het huisbezoek

HET BELEID

Alle leerkrachten ervaren dat het huisbezoek een meerwaarde heeft voor het onderwijs:

Leerkrachten	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens
<i>Een huisbezoek is een meerwaarde</i>	64%	36%	0%	0%

Figuur 10: Meerwaarde van het huisbezoek, volgens de leerkracht

De leerkrachten noemen als voornaamste reden voor de meerwaarde, dat de huisbezoeken de leerkracht onmiskenbare informatie over de thuissituatie geeft, om zo het onderwijs hierop aan te sluiten. Daarnaast vormt het voor leerkrachten een breder beeld dan ze zonder huisbezoek zouden hebben. Een beeld bij de verhalen van de leerlingen en daarnaast zien ze de omgang van de leerling met de ouders en broer of zus. Ze ervaren de leerling in een andere omgeving en noemen dat als meerwaarde voor hun beeld van de leerling. De leerling kan zich namelijk, volgens de leerkrachten, in de thuissituatie anders gedragen en ze zien door het huisbezoek ook deze kant van de leerling. Daarnaast noemen de leerkrachten als meerwaarde, dat het huisbezoek een laagdrempelige manier is voor het oudercontact.

DE VORMGEVING & INHOUD

Enkele leerkrachten hebben knelpunten ondervonden binnen het huisbezoek, deze hebben veelal met de tijdsdruk te maken. Het afleggen van de huisbezoeken kost veel tijd, bovendien wonen de ouders vaak verder weg en komt er daardoor meer reistijd overheen.

Voor de kerstvakantie ervaren leerkrachten veel druk, waardoor het niet altijd lukt om de huisbezoeken dan allen af te leggen. Er is één leerkracht die duidelijkheid mist over de vormgeving van het huisbezoek, namelijk over de duur, het gespreksonderwerp en waar er op gelet moet worden. De helft van de leerkrachten bespreken de zorgen over de thuissituatie met de ouder in het huisbezoek, de andere helft van de leerkrachten bespreekt dit niet (zie onderstaande figuur).

Leerkrachten:	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens
<i>Tijdens het huisbezoek bespreek ik de zorgen die ik heb over de thuissituatie van de leerling met de ouder</i>	21%	29%	36%	14%

Figuur 11: Stellingen met betrekking tot het bespreken van zorgen, de leerkracht

4.2.3 Communicatie

VERLOOP COMMUNICATIE

In onderstaande figuur is af te lezen hoeveel ouders en leerkrachten zich op hun gemak voelden voorafgaand aan het bezoek.

Ik voel mij op mijn gemak	Leerkracht
JA	93%
NEE	0%
Anders...	7%
Niet ingevuld	0%

Figuur 12: Gevoel wanneer de leerkracht op bezoek gaat.

Voorafgaand aan het huisbezoek voelen, op één na, alle leerkrachten zich op zijn/ haar gemak. Deze ene leerkracht zegt dat dit verschilt per ouder. De leerkrachten geven aan dat ze zich op hun gemak voelen omdat zij het zien als kennismaking met de ouders en zich daar niet ongemakkelijk bij voelen.

INFORMEEL CONTACT

Leerkrachten:	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens
<i>Ik vond het fijn om de ouders te spreken in een andere situatie (namelijk de thuissituatie) dan op school</i>	72%	21%	0%	7%

Figuur 13: Stelling met betrekking tot het prettig vinden om thuis een gesprek te voeren i.p.v. op school

Bijna alle leerkrachten vonden het fijn om thuis met de ouder te praten. Een aantal leerkrachten vonden dit niet fijn, omdat de ouder meer de regie nam in het gesprek.

KNELPUNTEN

Enkele leerkrachten vonden een knelpunt dat zij niet de ruimte kregen van de ouder om hun ervaringen te vertellen, het niet prettig was om thuis met de ouder te praten en de leerkracht niet voldoende heeft kunnen vertellen over de leerling. In de communicatie met ouders vinden negen leerkrachten zich competent genoeg in het communiceren met ouders. En één leerkracht zegt moeite te hebben met het communiceren met bepaalde ouders. Volgens die leerkracht zijn dat ouders met een aanvallende houding. In de communicatie ervaren leerkrachten enkele knelpunten. De knelpunten die er genoemd zijn:

- *Hoe communiceer ik met een ouder die niks zegt?*
- *Wat doe ik als ouders niet zitten te wachten op bezoek?*
- *Wanneer ouders specifieke problemen willen bespreken.*
- *Als ouders blijven geloven in de onwaarheden van hun niet waarheidsgetrouwe kind.*
- *Ik blijf te lang zitten, ik vind het lastig de juiste lengte van het gesprek te bepalen.*
- *Op een goede en functionele manier communiceren met ouders over hun kind.*

4.3 Ervaringen ouders

Binnen deze paragraaf wordt er een antwoord geformuleerd op onderzoeksvraag 4: *Hoe worden de huisbezoeken op SBO de Meander ervaren door de ouders?* Aan de hand van de vragenlijsten voor de ouders is er een antwoord geformuleerd op deze onderzoeksvraag.

4.3.1 Ouderbetrokkenheid

SAMENWERKING

In onderstaande figuur is af te lezen welke antwoorden er door de ouders gegeven zijn op de stellingen met betrekking tot de ervaringen met de samenwerking.

Ouders:	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens	Niet ingevuld
<i>De samenwerking tussen mij en de leerkracht is door het huisbezoek verbeterd</i>	21%	38%	25%	7%	Was al goed 9%
<i>Door het huisbezoek vind ik het gemakkelijker om contact met de leerkracht te zoeken</i>	26%	43%	23%	2%	0%

Figuur 14: Stellingen met betrekking tot de samenwerking, volgens de ouders

Van de ouders is 21% het helemaal eens met de stelling dat de samenwerking tussen hen en de leerkracht is verbeterd. Een derde deel was het hier niet mee eens. Dit kan verklaard worden doordat de samenwerking inderdaad niet verbeterd is of dat deze samenwerking er al was. De ouders vonden het prettig dat ze elkaar beter leren kennen en er een band is ontstaan met de leerkracht.

OUDERBETROKKENHEID

In onderstaande figuur is af te lezen welke antwoorden er door de ouders gegeven zijn op de stellingen met betrekking tot de ervaringen met de ouderbetrokkenheid.

Ouders:	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens	Niet ingevuld
<i>Door het huisbezoek voel ik mij meer betrokken bij de school</i>	25%	39%	35%	1%	0%

Figuur 15: Stellingen met betrekking tot de ouderbetrokkenheid, volgens de ouders

Het merendeel van de ouders voelt zich door het huisbezoek meer betrokken bij de school. Een deel van de ouders, namelijk 36% van de ouders voelt zich niet meer betrokken sinds het huisbezoek. Een aantal ouders hebben genoemd dat de ouderbetrokkenheid hetzelfde is gebleven en vond zich al betrokken genoeg bij de school.

4.3.2 Het huisbezoek

HET BELEID

Enkele ouders hadden genoemd dat ze nog geen bezoek hadden gehad, terwijl dit voor de voorjaarsvakantie zou moeten, volgens het beleid van SBO de Meander. Eén ouder heeft het zelfs afgewezen, omdat zij het aan het eind van het jaar niet meer nodig vond. Een paar ouders zeggen weinig waarde te hechten aan een huisbezoek en vinden dat het niet jaarlijks nodig is. Terwijl andere ouders zeggen dat ze het huisbezoek juist vaker willen dan één keer, omdat het meer ontspannen is thuis dan op school. De doelstelling was voor sommige ouders niet duidelijk. Voor de een was het duidelijk dat de leerkracht voor de leerling kwam, voor de ander niet waardoor zij niet goed wisten wat ze moesten verwachten.

DE VORMGEVING & INHOUD

Voorafgaand aan het huisbezoeken hadden enkele ouders geen verwachtingen en zijn het huisbezoek open ingegaan. De meeste ouders vonden dat het huisbezoek ontspannen moet zijn en dat er vooral aandacht moet worden gegeven aan de leerling. Ouders zien een huisbezoek vooral als iets dat voor de leerkracht en de leerling positieve effecten heeft, omdat het onder andere de band tussen hen versterkt. De meeste ouders hebben positieve ervaringen gehad met het huisbezoek. Ze noemen onder andere dat het voornamelijk fijn was voor de leerling, omdat de leerkracht belangstelling toonde in de thuissituatie en de leerling iets van zichzelf kon laten zien. De ouders vonden daarnaast dat de leerkracht mede hierdoor een breder beeld heeft gekregen van de leerling. Het gaat even niet over school en dat werd als positief ervaren. Eén ouder had nog niet eerder een huisbezoek meegemaakt en vond het een goed initiatief van de school.

Aan de ouders is gevraagd of het gesprek voornamelijk positief was of dat er ook zorgen werden besproken. In het onderstaande figuur is af te lezen dat er voornamelijk positief gesproken is. Volgens bijna de helft van de ouders is er niet alleen positief gesproken, maar zijn er ook zorgen besproken.

Ouders	In het gesprek werd er...
47%	<i>Voornamelijk positief gesproken</i>
49%	<i>Over de zorgen en de positieve zaken gesproken</i>
0%	<i>Alleen over de zorgen gesproken</i>
1%	<i>Anders</i>

Figuur 16: Positief of zorgen gesprek? volgens de ouders

De ouders vonden het fijn dat er voornamelijk positief gesproken werd, omdat de leerling erbij aanwezig was en er nu op een andere manier dan op school gesproken werd. Verder noemen de ouders dat het van belang is dat de leerkracht en de ouders dezelfde kant op kijken en dat er samen gekeken wordt hoe er iets aangepakt moet worden. Er wordt volgens de ouders een breder beeld van de leerling geschetst en ouders en leerkrachten leren elkaar kennen. Ouders vinden het belangrijk dat de school en de thuissituatie besproken kan worden. Daarnaast vinden ouders dat andere ouders ervoor open zouden moeten staan om de zorgen aan te horen, zodat er in de toekomst aan gewerkt kan worden. Ook vinden ouders het fijn om te horen hoe de leerling op school is, een leerling kan zich thuis namelijk anders voordoen. Zo kan er samengewerkt worden met de leerkracht. Volgens de ouders moest het wel een 'positief & zorgen- gesprek' zijn om een reëel beeld te vormen. Eén ouder noemt bij 'anders' dat er helemaal niet over de leerling gesproken is. Voor 3% van de ouders werd het gesprek als minder prettig ervaren omdat ze vonden dat de zorgen niet in een huisbezoek besproken moeten worden. De leerling is hierbij aanwezig en wil de aandacht van de leerkracht. Een andere ouder zegt het tegenovergestelde en wilde wel graag weten hoe het gaat op school en wat de vorderingen zijn.

VERSLAGLEGGING

Er is aan de ouders geen vraag gesteld over de verslaglegging omdat dit alleen door de leerkrachten

wordt gedaan. Eén ouder heeft wel aangegeven dat hij/ zij graag een hand-out zou willen zodat er een houvast is waar het tijdens een huisbezoek over moet gaan.

4.3.3 Communicatie

VERLOOP COMMUNICATIE

Er is door de ouders aangegeven dat de duidelijkheid hier en daar ontbreekt. Eén ouder wist bijvoorbeeld niet dat zij een bezoek kreeg, omdat de dochter het briefje niet mee naar huis had genomen. Een mail of een telefonische afspraak met bevestiging van de ouders zou volgens meerdere ouders van belang zijn. Ook geven ouders aan dat het niet duidelijk was wat er besproken ging worden. Daarnaast geven sommige ouders aan dat de zorgen en vorderingen niet in het huisbezoek besproken moeten worden, maar dat ze hier graag een extra afspraak voor willen maken op school. Andere ouders hadden wel de vorderingen en zorgen willen bespreken. De meeste ouders noemen dat hun verwachtingen waren dat er een gesprek zou plaatsvinden die open en eerlijk zou verlopen, een ongedwongen moment om met elkaar te praten en waarbij er eventueel zorgen worden besproken.

Ik voel mij op mijn gemak	Ouder
<i>JA</i>	77%
<i>NEE</i>	4%
<i>Anders...</i>	9%
<i>Niet ingevuld</i>	10%

Figuur 17: Gevoel wanneer de leerkracht op bezoek komt.

Wanneer een leerkracht bij de ouder op bezoek komt, voelen de ouders zich veelal op hun gemak, dat geldt voor 77% van de ouders. De ouders noemen als reden dat ze het fijn vinden dat de leerkracht in een veilige omgeving langs komt. Enkele ouders vonden het niet fijn omdat ze zich schaamden voor hun thuissituatie.

INFORMEEL CONTACT

In onderstaande figuur is af te lezen welke antwoorden er door de ouders gegeven zijn op de stelling met betrekking tot de ervaringen met het spreken in een andere situatie.

Ouders	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens	Niet ingevuld
<i>Ik vond het fijn om de leerkracht te spreken in een andere situatie (namelijk de thuissituatie) dan op school</i>	52%	41%	6%	0%	1%

Figuur 18: Stelling met betrekking tot het prettig vinden om thuis een gesprek te voeren i.p.v. op school.

De ouders geven aan het fijn te vinden dat de leerkracht de leerling in een andere situatie ziet en ze geven aan het interessant te vinden om de interactie te zien tussen de leerling en de leerkracht. De ouders noemen dat het een extra band geeft wanneer de leerkracht op bezoek komt, voor zowel de ouderrelatie als de leerling-relatie. Daarnaast zeggen ouders het prettig te vinden dat er even één op één contact is met de leerkracht en dat er op die manier van gedachten gewisseld kan worden over bijvoorbeeld het omgaan met de leerling. Voor 4% van de ouders werd de komst van de leerkracht als onprettig ervaren. De ouders noemen als reden dat ze het gevoel hadden dat ze gekeurd werden, dat ze de leerkracht niet kenden en dat het doel van het bezoek niet duidelijk was. Bij 'anders' vulde één ouder in dat hij zich opgelaten voelde en één ouder zegt dat hij niet wist wat hij moest verwachten. Andere ouders zeiden dat zij zich prettig voelen, maar dat het verschilt per leerkracht.

KNELPUNTEN

Een paar ouders vonden de stiltes tijdens het gesprek een knelpunt. Een paar ouders hadden graag

informatie gehad over hoe het op school gaat. Doordat dit niet besproken is, vonden de ouders het gesprek oppervlakkig. Een andere ouder vond het lastig dat de leerling erbij zat, omdat deze veel aandacht vroeg. Eén ouder vond het huisbezoek geen toegevoegde waarde hebben en heeft liever een gesprek op school. Ouders waren over het algemeen positief over het gesprek en hadden daarom weinig verbeterpunten genoemd.

4.4 Directie

Binnen deze paragraaf wordt er een antwoord geformuleerd op onderzoeksvraag 5: *Waar liggen de knelpunten en behoeften met betrekking tot het huisbezoek, volgens de directie van SBO de Meander?* Aan de hand het interview met de directie is er een antwoord geformuleerd op deze onderzoeksvraag.

4.4.1 Ouderbetrokkenheid

SAMENWERKING

Volgens de directie kan door het huisbezoek de relatie met de ouders worden verbeterd of versterkt. Dit behoort tot de doelen van het huisbezoek, zoals de directie deze gesteld heeft. Hier wordt in paragraaf 4.4.2 verder op ingegaan.

OUDERBETROKKENHEID

De ouders worden van het huisbezoek op de hoogte gebracht tijdens de kennismakingsavond die aan het begin van ieder schooljaar plaatsvindt. Daarin wordt er aangegeven wanneer de huisbezoeken ongeveer gaan plaatsvinden en wat het doel is van de huisbezoeken. Ouders kunnen aangeven dat zij hier wel of geen toestemming voor geven. Wanneer ouders geen toestemming geven, wordt het gesprek op school gevoerd.

4.4.2 Het huisbezoek

HET BELEID

Het doel van het huisbezoek is volgens de directie: het uitwisselen van informatie over de leerlingen. Een bijkomend effect is dat de relatie met ouders wordt versterkt en verbeterd. Het is belangrijk voor de leerling dat de school weet waar de leerling woont en leeft. Het is van belang dat de leefomgeving bekend is bij de leerkracht.

DE VORMGEVING & INHOUD

Er zijn leerkrachten die meteen na school de leerling in de auto naar zijn huis brengt om op huisbezoek te gaan. Dit wordt door de leerlingen als prettig ervaren. Tijdens het huisbezoek zit de leerling er bij, omdat het in het huisbezoek om de leerling draait. Wanneer het gesprek een formele wending krijgt, is het van belang dat dit op de school zal plaatsvinden. Hier moeten de leerkracht en ouders dan een vervolgspraak voor maken. Een huisbezoek moet vooral leuk zijn voor de leerling en vooral niet beladen zijn voor ouders en leerling. Wanneer het gesprek op school plaatsvindt, kan het voorkomen dat de ouder niet in de gelegenheid is om op school te kunnen komen. Een aantal ouders hebben een beperking, mentaal of lichamelijk, en zijn daardoor niet in staat zelfstandig naar de school te komen. In dat geval kan de school deze ouders ophalen van thuis.

VERSLAGLEGGING

Volgens de directie wordt van elk huisbezoek een kort verslag gemaakt, waarbij de besproken onderwerpen op papier staan. Er is hier geen 'format' voor, de leerkrachten noteren dat wat zij van belang vinden in het digitale leerling dossier: ESIS. Op die manier kunnen alle leerkrachten deze informatie raadplegen. Deze informatie zou kunnen bevatten dat de leerling weinig speelgoed op de kamer heeft, een kamer moet delen met broers of zussen of dat de vader weinig thuis is. Deze informatie zorgt voor een betere beeldvorming van de leerling en zijn omgeving. De leefomgeving

van de leerling moet ook bekend gemaakt worden bij de overige collega's, volgens de directie. Er wordt op SBO de Meander gewerkt met niveaugroepen, waardoor een leerling met meerdere leerkrachten te maken heeft. Al deze leerkrachten moeten op de hoogte zijn van de thuissituatie van de leerling. Met deze informatie kan er beter worden ingespeeld op de onderwijsbehoeften van de leerlingen, volgens de directie. In het interview met de directie kwam naar voren dat wanneer er in het huisbezoek zorgwekkende zaken naar voren komen, denk aan bedreigende situaties voor de leerling zoals hygiëne of drankgebruik, dan wordt dit binnen de bouw besproken met de leerkrachten. Binnen de leerling-bespreking met de IB'er komt het huisbezoek altijd aan de orde, ook wanneer er geen zorgen zijn. Dan wordt er gemeld dat er geen bijzonderheden aangetroffen zijn. De leerling-besprekingen vinden tweemaal per jaar plaats.

4.4.3 Communicatie

VERLOOP COMMUNICATIE

Het is volgens de directie van belang dat de leerkrachten het doel van het huisbezoek kenbaar maken, voorafgaand aan het bezoek. De ouders moeten weten wat er besproken zal worden en wat er met de informatie gedaan gaat worden. Op die manier krijgt het huisbezoek, volgens de directie beter vorm.

INFORMEEL CONTACT

Het gesprek kan zowel formeel als informeel zijn, volgens de directie. Het informele gesprek is aan de orde wanneer er minder zorgen zijn en er sprake is van een goede thuissituatie. De formele kant kan plaatsvinden wanneer er veel zorgen zijn. De directie vindt dat deze formele gesprekken zoveel mogelijk op school plaats moet vinden. Een informeel gesprek heeft de voorkeur omdat het juist van belang is dat de leerling erbij aanwezig is. Daarom gaat de voorkeur er naar uit dat het huisbezoek in de middag plaatsvindt.

KNELPUNTEN

De leerkrachten hebben communicatietrainingen gevolgd om de gesprekken met ouders nog beter te laten verlopen. Dit heeft eraan bijgedragen dat de gesprekken soepeler verlopen. Hier is nog meer behoefte aan en het zou goed zijn om dit, volgens de directie, jaarlijks te herhalen. De behoeften zijn dat de ouders ervan op de hoogte zijn dat de huisbezoeken een standaard procedure is dat hoort bij de school. De ouders moeten voelen dat de leerkracht oprecht nieuwsgierig is naar de leerling en meer wil weten over zijn leefomgeving. De meeste ouders zien deze positieve kant van het huisbezoek. Er zijn enkele ouders die zich schamen voor hun situatie. De huisbezoeken zijn dit jaar in een studiemiddag aan de orde gekomen. Daar hebben de leerkrachten onder andere gepraat over de zorgen die zij hebben over de thuissituatie van hun leerlingen. Er is meer behoefte aan het signaleren van deze zorgen en daarom wordt er in weer een studiemiddag over huisbezoeken georganiseerd.

4.5 De gewenste situatie

Aan de hand van de resultaten uit paragraaf 4.1 t/m 4.4 kan er iets gezegd worden over de gewenste situatie. Deze gewenste situatie wordt gevormd door de knelpunten en behoeften van de ouders, leerkrachten te koppelen aan de visie van de directie.

4.5.1 De ouderbetrokkenheid

Uit het interview met de directie is gebleken dat het een wens van de directie is dat het huisbezoek bij zal dragen aan het vergroten van de ouderbetrokkenheid. Uit de vragenlijsten is echter gebleken dat bij 35% van de ouders het huisbezoek niet heeft gezorgd voor meer ouderbetrokkenheid. Voor 39% van de ouders geldt wel dat zij vinden dat het heeft gezorgd voor meer ouderbetrokkenheid. Het merendeel van de leerkrachten, namelijk 86%, vindt dat het huisbezoek heeft gezorgd voor meer ouderbetrokkenheid en 14% is het hier niet mee eens.

Volgens 12% van de ouders wordt er over deze ouderbetrokkenheid gesproken binnen het

huisbezoek en 21% van de leerkrachten heeft dit volgens hen besproken. Sommige ouders nemen volgens de meeste leerkrachten, vaker contact met hen op, maar in veel gevallen niet. In deze gevallen zou het kunnen dat het contact al sterk was.

4.5.2 Het huisbezoek

Volgens de directie van SBO de Meander is het doel van de huisbezoeken: het uitwisselen van informatie over de leerlingen en de relatie met ouders versterken en verbeteren. Het is volgens de directie van belang voor de leerling dat de school weet waar de leerling woont en leeft. De ouders worden volgens de directie van het huisbezoek op de hoogte gebracht tijdens de kennismakingsavond die aan het begin van ieder schooljaar plaatsvindt. De directie vindt dat de ouders ervan op de hoogte moeten zijn dat de huisbezoeken een standaard procedure zijn dat hoort bij de school en dat de leerkracht meer wil weten over zijn leefomgeving. Uit de vragenlijsten bleek dat niet alle ouders van dit beleid op de hoogte zijn. De meeste leerkrachten zijn wel op de hoogte van het beleid van SBO de Meander, op twee leerkrachten na. Alle leerkrachten vinden dat zij door het huisbezoek een breder beeld hebben van de leerling, wat overigens een doel is van de huisbezoeken volgens de directie. Wanneer de leerkrachten zorgwekkende zaken hebbenesignaleerd binnen de thuissituatie bespreken zij dit met één van hun collega's. Volgens de directie worden alle huisbezoeken besproken, niet alleen wanneer er zorgen zijn. De informatie uit de huisbezoeken, worden in het leerling-dossier opgenomen. Niet alle leerkrachten zijn hiervan op de hoogte. Alle leerkrachten zijn van mening dat het huisbezoek een meerwaarde heeft voor het onderwijs. Ze noemen als voornaamste reden hiervoor de onmisbare informatie over de thuissituatie, om zo het onderwijs hierop aan te kunnen laten sluiten. Ze ervaren de leerling in een andere omgeving en noemen dat als meerwaarde voor hun beeld van de leerling. Volgens de meeste ouders hebben leerkrachten en ouders elkaar nodig en is het huisbezoek daarom een meerwaarde voor het onderwijs. Ook ouders zien het bredere beeld van de leerling als meerwaarde van de huisbezoeken. In de vragenlijsten voor de ouders blijft herhaaldelijk terugkomen dat alle ouders voldoende op de hoogte zijn van het beleid.

Het is volgens de leerkrachten prettig voor de leerling om contact te hebben in een voor hun veilige omgeving. Alle leerkrachten zijn het er om die redenen mee eens dat de huisbezoeken behouden moeten worden. Sommige leerkrachten pleiten er voor om de huisbezoeken voor de kerstvakantie af te leggen en niet voor de voorjaarsvakantie, zoals in het beleid staat. De leerkrachten zijn er bijna allemaal over eens dat het huisbezoek voor de leerling is en daarom is hun perspectief voor de toekomst dat het in het huisbezoek om de leerling draait.

4.5.3 De communicatie

Volgens de directie gaat de voorkeur uit naar een informeel en voornamelijk positief gesprek omdat het juist van belang is dat de leerling erbij aanwezig is. Wanneer ouders de behoefte voelen om zorgen en vorderingen te bespreken dan zou dit mogelijk moeten zijn, volgens de directie. Het gaat er volgens de directie in alles om dat de ouders en de leerling centraal staan en zij worden gezien als informatiebron over de leefomgeving van de leerling. Hierin zijn zij de expert en in de gesprekken op school ligt deze rol bij de leerkracht. Het gaat erom dat er positieve waardering ontstaat en er uit wordt gegaan van ieders kwaliteiten. Dit draagt volgens de directie bij aan een beter oudercontact. Er is aan de ouders en leerkrachten gevraagd wat zij besproken hebben tijdens de huisbezoeken. In de meeste gevallen was dit de thuissituatie van de leerling, hoe de leerling thuis is en hoe de leerling op school is. In een aantal gevallen is er ook over de zorgen en de vorderingen van de leerling gesproken. De ene ouder ervoer dit als prettig, de ander als onprettig.

Enkele leerkrachten hebben moeite gehad met de communicatie, maar de meeste voelen zich competent genoeg binnen het communiceren met ouders. Volgens de directie hebben de leerkrachten communicatietrainingen gevolgd om de gesprekken met ouders nog beter te laten verlopen. Hier is volgens de directie nog meer behoefte aan en het zou volgens hem goed zijn dit jaarlijks te herhalen. Van de leerkrachten zegt één leerkracht graag training te willen om (nog) beter te kunnen communiceren. De ouders typeerden de meeste leerkrachten als kundig en vriendelijk en

vonden de houding van de leerkrachten binnen de communicatie goed. Enkele ouders waren minder tevreden over de houding van de leerkrachten binnen de communicatie, omdat de regie nog teveel in de handen lag van de leerkracht. Leerkrachten waren weer minder tevreden omdat zij vonden dat de regie te veel in de handen lag van de leerkracht.

De communicatie in de huisbezoeken verliep volgens de meeste ouders prettig, omdat er tijd gemaakt werd om te praten en er sprake was van een luchtig gesprek en een ongedwongen sfeer. Er werd opener over de leerling en zijn thuissituatie gesproken dan op school en er werd begrip getoond.

Hoofdstuk 5 Conclusies, aanbevelingen en discussie

Binnen dit hoofdstuk wordt er een antwoord gegeven op de onderzoeksvragen en deze leiden tot het antwoord op de centrale vraagstelling. In de eerste paragraaf is de gewenste situatie, zoals beschreven in 4.5, vergeleken met de theorie. Hierbij is er gebruik gemaakt van de onderwerpen: ouderbetrokkenheid, het huisbezoek en de communicatie. Binnen deze onderwerpen worden de rubrieken van hoofdstuk 4 gebruikt: samenwerking, ouderbetrokkenheid, de verslaglegging, de vormgeving & inhoud, het beleid, verloop van de communicatie, informeel contact en de knelpunten binnen de communicatie. In de tweede paragraaf is het antwoord op de centrale vraagstelling geformuleerd. Vervolgens worden er in de derde paragraaf van dit hoofdstuk aanbevelingen gegeven voor SBO de Meander. En tot slot, in de vierde paragraaf volgt er een discussie met betrekking tot het onderzoek.

5.1 Conclusie onderzoeksvragen

5.1.1 Ouderbetrokkenheid

SAMENWERKING

De ouders zijn volgens Bosdriesz en Moerkens (2011) een belangrijke samenwerkingspartner. Om die reden is het van belang dat de leerkrachten deze samenwerking via het huisbezoek proberen te verbeteren en in veel gevallen is dit volgens de leerkrachten en ouders gelukt. Bij de samenwerking gaat het om de afstemming in het opvoedend denken en handelen. Volgens Veen (2007) kan een huisbezoek de drempel verlagen tussen de school en thuis, zodat de ouders gemakkelijker met de school contact op gaan nemen. Sommige ouders nemen volgens de meeste leerkrachten, vaker contact met hen op, maar in veel gevallen niet. Het is niet duidelijk of dit contact al goed was of inderdaad niet verbeterd is.

OUDERBETROKKENHEID

Volgens Veen (2007) kan het contact met de ouders en de leerling door het huisbezoek verbeterd worden. Voor een derde deel van de ouders geldt dat het huisbezoek niet zorgt voor meer betrokkenheid en een derde deel vindt dat dit wel bijdraagt aan meer betrokkenheid. Tijdens het huisbezoek kan er een bijdrage worden geleverd aan de ouderbetrokkenheid (Beek, Rooijen & Wit, 2007). Hier wordt, blijkt uit de vragenlijsten, binnen de gesprekken de minste aandacht aan besteed. Volgens 12% van de ouders wordt hierover gesproken en maar 21% van de leerkrachten heeft dit volgens hen ook daadwerkelijk besproken.

5.1.2 Het huisbezoek

HET BELEID

Volgens Veen (2007) zijn de doelen van het huisbezoek: het verlagen van de kloof tussen school en thuis, zodat ouders gemakkelijk met de school contact op gaan nemen, het vergroten van de ouderbetrokkenheid, het verkrijgen van meer inzicht in de thuissituatie van de leerlingen, het vroeg signaleren van eventuele problemen van de ouders en of de leerlingen en het versterken van het contact met de ouders en de leerlingen. Volgens de directie van SBO de Meander is het doel van de huisbezoeken: het uitwisselen van informatie over de leerlingen. Daarnaast wordt de relatie met ouders, volgens de directie versterkt en verbeterd. Het is volgens de directie van belang voor de leerling dat de school weet waar de leerling woont en leeft. Het vroeg signaleren van eventuele problemen en het verlagen van de kloof tussen thuis en school, worden niet door de directie genoemd, maar wel in de literatuur. Het is volgens Veen en collega's (2009) van belang om een gezamenlijke visie als school te hebben ten aanzien van de huisbezoeken. De meeste ouders en leerkrachten zijn op de hoogte van dit beleid, een aantal niet.

DE VORMGEVING & INHOUD

Ouders gaan zich steeds meer kritisch opstellen en de mondigheid van ouders ten aanzien van de school neemt sterk toe volgens Verhoeven en collega's (2003). Om die reden zouden leerkrachten zich minder op hun gemak kunnen voelen tijdens het huisbezoek. Uit de vragenlijsten blijkt echter dat de meeste ouders en leerkrachten van SBO de Meander zich op hun gemak voelen wanneer er een bezoek plaatsvindt. Volgens Quintar en Warren (2008) dragen huisbezoeken bij aan een breder beeld van de leerkracht over de leerling, vooral doordat de leerkracht de thuissituatie ziet. Alle leerkrachten vinden ook dat zij door het huisbezoek een breder beeld hebben gekregen van de leerling. Het huisbezoek kan een basis vormen voor een volgend contact. Wanneer het huisbezoek vroeg in het jaar plaatsvindt, kan er volgens Beek, Rooijen en Wit (2007) vroegtijdig gesignaleerd worden. Dit is belangrijk wanneer er vermoedens zijn van zorgwekkende zaken in de thuissituatie (Beek, Rooijen & Wit, 2007).

VERSLAGLEGGING

Volgens het merendeel van de leerkrachten worden de zaken die in het huisbezoek naar voren zijn gekomen alleen besproken met een collega wanneer er zorgwekkende zaken zijn. Volgens de meeste leerkrachten worden de zaken die er naar voren zijn gekomen, verwerkt in het leerling-dossier. De directie zegt dat de huisbezoeken altijd besproken worden. Volgens Bosdriesz en Moerkens (2011) zal een leerkracht de vervolgstappen van het signaleren moeten weten, indien er zorgwekkende zaken tijdens een huisbezoek gesignaleerd zijn. Uit de vragenlijsten bleek dat alle leerkrachten deze stappen kennen.

5.1.3 Communicatie

VERLOOP COMMUNICATIE

Communicatie is de eerste stap in de verbetering van het oudercontact, partnerschap en meer betrokkenheid van de ouders (Knopf & Swick, 2007 zoals geciteerd in Nogrady, 2008). Het gaat in het huisbezoek volgens Nogrady (2008) minder om de problemen en de zorgen, het gaat meer over de leerling in de thuissituatie. Er is getoetst of de leerkrachten inderdaad gesproken hebben over de leerling in de thuissituatie. In de meeste gevallen is dit inderdaad van toepassing. In tegenstelling tot de literatuur, worden er volgens de leerkrachten binnen het huisbezoek ook de zorgen van de ouder en de leerkracht en de vorderingen besproken.

INFORMEEL CONTACT

Een informeel gesprek heeft de voorkeur omdat het juist van belang is dat de leerling erbij aanwezig is, volgens de directie van SBO de Meander. Volgens Veen (2007) hebben leerlingen vaak een hechte en vertrouwelijke band met hun leerkracht en ze vinden het daarom fijn wanneer de leerkracht bij hen op bezoek komt. In het huisbezoek staat de leerling volgens Veen (2007) centraal. Wanneer ouders de behoefte voelen om zorgen en vorderingen te bespreken dan zou dit mogelijk moeten zijn, volgens de directie. Het gaat er in alles om dat de ouders en de leerling centraal staan en zij worden gezien als informatiebron over de leefomgeving van de leerling. Hierin zijn zij de expert en in de gesprekken op school ligt deze rol bij de leerkracht. Dit draagt bij aan een beter oudercontact, volgens de directie. Dit wordt binnen de literatuur bevestigd.

KNELPUNTEN

Enkele leerkrachten hebben moeite gehad met de communicatie, omdat de leerkracht niet voldoende heeft kunnen vertellen over de leerling. Om de betrokkenheid van ouders te vergroten is het volgens Chambers (1998) essentieel om effectief te communiceren met ouders. Leerkrachten dienen kennis en vaardigheden te hebben op dit gebied (Chambers, 1998 zoals geciteerd in Graham-Clay, z.j.). Volgens de directie hebben de leerkrachten communicatietrainingen gevolgd, wat eraan heeft bijgedragen dat de gesprekken soepeler verlopen. Hier is volgens de directie nog meer behoefte aan en het zou goed zijn dit jaarlijks te herhalen. Daarentegen vinden de meeste

leerkrachten zich competent genoeg om effectief te kunnen communiceren. De ouders typeerden de meeste leerkrachten als kundig en vriendelijk en vonden de houding van de leerkrachten goed. Enkele ouders waren minder tevreden over de houding van de leerkrachten binnen de communicatie, omdat de regie nog teveel in de handen lag van de leerkracht.

5.2 Conclusie centrale vraagstelling

Er wordt in deze paragraaf aan de hand van de conclusies uit de vorige paragrafen, een antwoord gegeven op de centrale vraagstelling van dit onderzoek: *Op welke manier kan SBO de Meander haar huisbezoeken dusdanig vormgeven dat dit een meerwaarde heeft voor leerkrachten en ouders?*

Om antwoord te kunnen geven op welke manier het huisbezoek vormgegeven zou moeten worden, zal er eerst in worden gegaan op de definitie van 'meerwaarde' van het huisbezoek. De meerwaarde van het huisbezoek is de kennis die leerkrachten ontvangen van ouders en leerling over de thuissituatie en leefomgeving. Deze informatie en het uitwisselen van opvattingen en het bieden van ondersteuning aan de ouders heeft de leerkracht nodig om voor een optimale cognitieve en sociale ontwikkeling van de leerling te zorgen. Om deze meerwaarde voor de ouders en leerkrachten te bewerkstelligen is het ten eerste van belang dat de samenwerking tussen de ouders en leerkrachten een centraal punt inneemt binnen de huisbezoeken.

De directie wenst dat de ouderbetrokkenheid binnen SBO de Meander wordt vergroot en vraagt zich af of het huisbezoek daar een goed middel voor is. Uit de literatuur blijkt dat er binnen de huisbezoeken aandacht aan deze ouderbetrokkenheid kan worden besteed. Binnen de gesprekken tijdens het huisbezoek, kan de samenwerking in het opvoedend denken en handelen van ouders en leerkrachten besproken worden. De leerkracht kan binnen de gesprekken hier aandacht aan besteden door ervaringen over de leerling te delen met de ouders. Daarbij is de houding van de leerkracht van belang, het gaat hierbij om een open houding. Het informele en positieve gesprek kan eraan bijdragen dat het oudercontact wordt verbeterd en hier gaat de voorkeur naar uit. De ouder is expert binnen het gesprek en kan de behoefte voelen om het binnen het gesprek over zorgen te hebben. Van belang is het overdragen van acceptatie en daarbij is de luisterhouding van de leerkracht belangrijk.

Binnen het huisbezoek gaat het om de leefomgeving van de leerling. Het is van belang dat de leerling aanwezig is tijdens het huisbezoek. Alle leerkrachten en een groot deel van de ouders zijn er over eens dat het huisbezoek bijdraagt aan een breder beeld van de leerling. Dit is tevens een van de doelen van het huisbezoek die in de literatuur en door de directie genoemd zijn. De huisbezoeken zullen vroegtijdig in het jaar moeten blijven plaatsvinden, om zo vroegtijdig eventuele zorgwekkende zaken te kunnen signaleren. Zo staat het vermeld binnen de literatuur, maar dit gebeurt te weinig. De leerkrachten weten hoe zij dit moeten signaleren en wat zij met hun zorgen kunnen doen.

De directie zou graag een studiemiddag organiseren om leerkrachten vaardiger te maken binnen de communicatie met ouders, echter vinden leerkrachten zich vaardig genoeg. Enige ouders ondervonden knelpunten binnen de gesprekken, vanwege de regie die bij de leerkrachten in handen lag. Leerkrachten vonden het tegenovergestelde en ondervonden dat deze regie bij de ouders lag.

Ouders worden bij kennismaking op de hoogte gebracht van het beleid. Dit alleen is niet voldoende en is er behoefte aan meer duidelijkheid over het beleid ten aanzien van de huisbezoeken. Er zal in het beleid van SBO de Meander nadrukkelijk naar voren moeten komen dat er binnen de huisbezoeken samenwerking moet worden gezocht tussen de ouders en leerkrachten om op die manier de leerling te ondersteunen in zijn ontwikkeling. Verder is het van nadrukkelijk belang dat de verwachtingen van beide partijen helder zijn, omdat er is gebleken dat dit niet op een lijn ligt. Nogmaals gaat het in het huisbezoek om de leerling en zijn leefomgeving en het verbeteren van het oudercontact. Deze doelstelling is helder geformuleerd door de directie, maar deze is niet terug te zien in de vormgeving zoals deze nu wordt uitgevoerd. Om die reden zou het oudercontact en de ouderbetrokkenheid door het huisbezoek niet of nauwelijks worden vergroot.

Dit antwoord op de centrale vraagstelling heeft tot verbeterpunten geleid, waardoor er aanbevelingen geformuleerd kunnen worden. In de volgende paragraaf worden deze aanbevelingen genoemd aan de hand van de eerder gebruikte rubrieken. Er wordt daarbij ingegaan op de manier waarop SBO de Meander haar huisbezoeken zodanig kan vormgeven dat dit bijdraagt aan een beter oudercontact en het de leerkracht informatie geeft dat kan bijdragen aan een betere ontwikkeling van de leerling.

5.3 Aanbevelingen

In deze paragraaf wordt er ingegaan op de behoeften van de ouders, leerkrachten en directie. Er worden aanbevelingen gegeven voor SBO de Meander om de verbeterpunten uit de conclusie in de praktijk te kunnen brengen. Deze paragraaf is ingedeeld op de aandachtspunten die centraal staan binnen dit onderzoek. Ouderbetrokkenheid en samenwerking is hierbij samengevoegd.

OUDERBETROKKENHEID EN SAMENWERKING

Het is van belang om binnen het huisbezoek de ouderbetrokkenheid te bespreken. Uit de vragenlijsten is gebleken dat dit in veel gevallen niet is gebeurd. Een huisbezoek vormt een laagdrempelige manier om ouders er van op de hoogte te brengen op welke manier zij bij kunnen dragen aan de betrokkenheid in en voor school. Een hoge mate van ouderbetrokkenheid kan de ontwikkeling van de leerling doen verbeteren. Op die reden zouden leerkrachten de ouderbetrokkenheid binnen het huisbezoek moeten benadrukken en door middel van een informeel en positief gesprek de samenwerking met ouders vergroten.

HET BELEID

Het is van belang dat de ouders goed op de hoogte zijn van het doelstelling, inhoud en vormgeving van het huisbezoek. Het is namelijk van belang dat zij de meerwaarde inzien van het huisbezoek en ermee instemmen. Ouders zullen de leerkrachten zien als partner en zullen in moeten zien dat het huisbezoek hier in kan meedragen. De aankondiging van het huisbezoek is van aanzienlijk belang en dit zal dan ook secuur moeten gebeuren. In een brief of via de nieuwsbrief worden niet altijd alle ouders evengoed bereikt en het wordt de school daarom aanbevolen om dit via de telefoon of mondeling te communiceren.

DE VORMGEVING & INHOUD

Het is nogmaals van belang dat de leerling bij het gesprek aanwezig is en de bezoeken vroeg in het jaar blijven plaatsvinden. Het is van belang dat de ouder en de leerling de kennis overdragen en dat de leerkracht luistert naar de ouder. De leerkracht zal hierbij een andere houding moeten aannemen dan met de gesprekken die op school plaatsvinden. Dit zou binnen een communicatietraining aan de orde kunnen komen, net als het reflecteren op de gesprekken. Tijdens het huisbezoek kan er behoefte zijn om het over de zorgen van de ouder, of de school of de vorderingen van de leerling te hebben. Het is van belang dat de leerkracht, indien de ouder dit wenst, een vervolgspraak plant om deze zorgen en vorderingen te bespreken.

VERSLAGLEGGING

De verslaglegging wordt op een goede manier vormgegeven op SBO de Meander. Er wordt over elk bezoek gesproken en leerkrachten weten waar ze moeten zijn bij eventuele zorgwekkende signalen. Wat van belang is, is om de ouders in een eventueel volgend gesprek te vragen naar de ervaringen van het huisbezoek. Dit wordt momenteel niet of nauwelijks gedaan. Wanneer eventuele negatieve ervaringen niet uitgesproken worden, kan dit een nadeel zijn voor het oudercontact. Wanneer er nog onduidelijkheden zijn, kan de leerkracht dit in een volgend gesprek helder maken.

VERLOOP COMMUNICATIE

Veel van de ouders in het SBO hebben op school te maken gehad met gesprekken die over de 'problemen' van de leerling gingen, bijvoorbeeld over hun achterstand. Binnen het huisbezoek kan

hier het tegenovergestelde plaatsvinden. In het huisbezoek kunnen ouders en leerkrachten positief over de leerling praten. Zij kunnen hun ervaringen delen en op die manier kan er een bijdrage worden geleverd aan het partnerschap.

INFORMEEL CONTACT

Er zal duidelijk afgesproken moeten worden met de ouder dat het voornamelijk een informeel gesprek zal zijn, tussen de ouder, de leerling en de leerkracht. Wanneer ouders graag een formeel gesprek willen, zal dit op school plaats kunnen vinden. Wanneer dit helder is hebben de ouders en leerkrachten dezelfde verwachtingen. Het is tevens van belang dat de leerling bij het huisbezoek aanwezig zijn, om op die manier de omgang van de ouders met de leerling en de leerling is een andere omgeving te zien.

KNELPUNTEN

Uit de vragenlijsten is gebleken dat in enkele gevallen de ouders de regie hadden binnen het gesprek, wat als onprettig werd ervaren voor de leerkracht. Echter is het aan de leerkracht om hier professioneel mee om te gaan. De ouder is immers de expert over de thuissituatie van de leerling en zal daarom de meeste informatie delen met de leerkrachten. Het is van belang dat de leerkracht zorgt dat hij een luisterhouding aanneemt, op een positieve manier ervaringen deelt met de ouder en ervoor open staat dat het om de leerling draait. Door middel van trainingen en studiemiddagen kan hier extra aandacht aan worden besteed. Binnen deze trainingen is het van belang dat de leerkrachten leren om een luisterhouding aan te nemen en op een positieve manier het gesprek te voeren en af te sluiten.

5.4 Discussie

Van de 220 verzonden ouder- enquêtes zijn er 100 ingevuld en dat is een percentage van 45%. De vuistregels die Van Beekveld en Terpstra (z.j.) hanteren voor een responsberekening zijn gebaseerd op praktijkervaring. Bij een populatie van meer dan 100 wordt 30% respons als voldoende gezien. Van de 20 verzonden leerkracht- enquêtes zijn er 14 ingevuld, dat is een percentage van 70%. Bij een populatie van onder de 50 wordt een percentage van 90% of meer als voldoende gezien. De uitkomsten van de leerkrachten enquête zijn daardoor minder betrouwbaar te noemen.

Over de meningen van de overige ouders en leerkrachten kan niets gezegd worden. Zijn deze ouders niet in staat om de vragenlijst in te vullen? Hebben niet alle ouders de vragenlijst gekregen, in verband met het afgeven door het kind? Of zijn de ouders of leerkrachten het vergeten in te vullen? Hier zal geen antwoord op kunnen worden gevonden. Daarom kan er alleen in dit onderzoek iets gezegd worden over de ontvangen vragenlijsten. Vanwege de anonimiteit van de vragenlijsten kan er tevens niks gezegd worden over de populatie van de ingevulde vragenlijsten. Er kan niet nagegaan worden welke ouder er ontevreden was, of deze bijvoorbeeld een leerling uit de onderbouw of bovenbouw heeft.

Naast het onderzoek naar het huisbezoek was er de vraag naar hoe de school de ouders meer zou kunnen betrekken. Binnen dit onderzoek zijn er meerdere aanbevelingen gegeven om de ouderbetrokkenheid door de huisbezoeken te laten vergroten. Ouderbetrokkenheid is de betrokkenheid van ouders binnen de opvoeding van de leerling thuis en op school. Uiteraard zijn er meerdere mogelijkheden om deze ouderbetrokkenheid te vergroten, hier kan nader onderzoek naar gedaan worden. In paragraaf 4.3.1 bleek dat ouders aangaven zich door de huisbezoeken niet meer betrokken te voelen. Uit dit figuur is niet af te lezen of dit komt doordat de betrokkenheid al goed zat of doordat er inderdaad niets veranderd is. Hier zou nader onderzoek naar gedaan kunnen worden.

Wanneer de aanbevelingen uit dit onderzoek naar huisbezoeken zijn opgepakt en de school dit volgend jaar zou inzetten, kan een vergelijking gemaakt worden met dit jaar. De vragenlijsten die dit jaar zijn ingezet zouden volgend jaar weer ingezet kunnen worden. Op die manier kan er gekeken worden of de huisbezoeken verbeterd zijn. Voor volgend onderzoek kan er nader worden gezocht naar een protocol op huisbezoeken dat past binnen de behoeften van SBO de Meander.

Beek, S., Rooijen, A. van., & de Wit, C. (2004) *Instrumenten voor partnerschap met ouders – Het huisbezoek*. Den Haag/Den Bosch: Q*primair/KPC Groep.

Beek, S., Rooijen, A. van & de Wit, C. de (2007). *Samen kun je meer dan alleen. Educatief partnerschap met ouders in primair en voortgezet onderwijs*. Den Haag/Den Bosch: Q*primair/KPC Groep.

Beekveld & Terpstra, (z.j.) *Vuistregels responsanalyse*
<http://www.vanbeekveldenterpstra.nl/page/view/name/393-vuistregels-responsanalyse>, Hoorn: Van Beekveld & Terpstra Organisatieadviesbureau B.V

Bosdriesz, M. & Moerkens, M. (2011) *Bijtijds erbij zijn! Handreiking vroegtijdig signaleren en adequaat handelen in het kader van passend onderwijs. Voor leerkrachten en intern begeleiders in het primair onderwijs*, Nederlands Jeugdinstituut: Utrecht. Geraadpleegd op 29-4-13 via: http://www.nji.nl/publicaties/Handreiking_Bijtijds_erbij_zijn.pdf

Boss, S., (z.j.) *Home to school connections guide; tips, tech tools, and strategies*. Edutopia.org. geraadpleegd op 01-05-13 via <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED539387.pdf>

Dom, L. (2004) *Ouders en scholen: partnerschap of ongelijke strijd? De relatie tussen ouders en leerkrachten in het lager onderwijs*. Leuven: ORD.

Dom, L. (2006) *Ouders en Scholen*, Gent; Academie Press. Gedragswetenschappen, Universiteit van Amsterdam (SCO-rapport nr. 828).

Graham-Clay, S., (z.j.) *Communicating with Parents: Strategies for Teacher*. Landelijk steunpunt ZAT geraadpleegd op 21-3-13 via: [http://www.zat.nl/zat/download/Handreikingsamenwerken metouders.pdf](http://www.zat.nl/zat/download/Handreikingsamenwerken_metouders.pdf).

Harinck, F. (2010) *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

Loo, van., J. (2004) *Effectief communiceren met ouders*. Praktijkserie Basisschoolmanagement Alphen aan den Rijn: Kluwer.

Luttmer, L.C.F. (2005) *Nederlands Leerboek Jeugdgezondheidszorg*. Assen: Gorcum.

Mann, M.B. & Meyer, J. (2006). *Teachers' Perceptions of the Benefits of Home Visits for Early Elementary Children*; Early Childhood Education Journal (34), 1, p 93-97.

Nederlands Jeugd Instituut (z.j.) *Handreiking samenwerken met ouders in zorgtrajecten*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Nogrady, D. L. (2008) *School-home communication: An examination of the methods and nature of teachers' communication to parents of students receiving special education services*. Ohio University; Master of Education

Ouderbetrokkenheid.nl (2010) *Kritische succesfactoren*, geraadpleegd op 19-3-13 via: http://www.ouderbetrokkenheid.nl/content.php?var_content=100

Pijl, M. (2009) *Op huisbezoek bij de kleuters, geruststellende boterhammen*. Onderwijsblad (..) projectnummer 40376.

Reichardt, R. (2008) Het huisbezoek. *De wereld van het jonge kind*. p.198

Schaaf, N., van der. & Berg, T., van der. (2009) *Ouderbetrokkenheid in de brede school. Een literatuuronderzoek naar effectieve manieren om de ontwikkeling ondersteunend gedrag van ouders te stimuleren*. Hanzehogeschool; Groningen, Lectoraat Integraal jeugdbeleid.

Schaessens, M. (2010-2011) *Ouderbetrokkenheid bij het schoolgebeuren bij kansarme en kansrijke gezinnen*. Masterproef neergelegd tot het behalen van de graad van Master in de Psychologie afstudeerrichting Klinische Psychologie, geraadpleegd op 11-4-13 via:
http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/789/400/RUG01-001789400_2012_0001_AC.pdf

Smit, F. Sluiter, R. & Driessen, G. (2006). Literatuurstudie ouderbetrokkenheid in internationaal perspectief. ITS- Radboud Universiteit Nijmegen.

Staples, K. & Diliberto, J.A. (2010) *Guidelines for Successful Parent Involvement Working With Parents of Students With Disabilities*. Teaching Exceptional Children, vol. 42, no, 6. Pp. 58-66.

Stetson, R., Sinclair, B., Nix, K. (2012) *Home Visits: Teacher Reflections about Relationships, Student Behavior, and Achievement*. Issues in Teacher Education, (21), number 1.

Veen, A. (2007). *Pilot Huisbezoeken (project Capabel)*. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut.

Veen, A., Dalen, M., Roeleveld, J., Cats, L. (2009) *Zo krijgt de school een gezicht. Huisbezoeken door Amsterdamse scholen*. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut van de Faculteit der Maatschappij- en gedrag.

Verhoeven, J.C. Devos, G. Stassen, K. & Warmoes, V. (2003) *Ouders over scholen*, Antwerpen-Apeldoorn: Garant

Wanat C. L. (2010) *Challenges Balancing Collaboration and Independence in Home–School Relationships: Analysis of Parents’ Perceptions in One District*. The School Community Journal, (20), 1, p. 159- 186.

Wright, T. (2009) *Parent and teacher perceptions of effective parental involvement*. Liberty University; Doctor of Education.

Bijlagen

Bijlage 1: Vragenlijst ouders (verkleind)

Vragenlijst ouderbetrokkenheid en huisbezoeken

Beste ouders/ verzorgers,

U heeft van ons al bericht ontvangen in de nieuwsbrief over de vragenlijst ouderbetrokkenheid en huisbezoeken. Wij hanteren de volgende definitie van ouderbetrokkenheid: 'ouderbetrokkenheid is de wisselwerking tussen ouders en school waarin het gezamenlijk belang, namelijk het zo goed mogelijk ondersteunen van het kind in de opvoeding en het onderwijs, constant voor ogen wordt gehouden'. Het doel van deze vragenlijst is zicht krijgen op de opvattingen van ouders over de huidige vormgeving van ouderbetrokkenheid en huisbezoeken op SBO de Meander. Wij vragen uw medewerking door deze vragenlijst in te vullen en deze week aan uw kind in een dichte envelop mee te geven naar school. Deze vragenlijst is anoniem. De uitkomsten van de vragenlijst vormen de basis voor de aanbevelingen die door dit onderzoek aan de school worden gedaan. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 15 minuten. Na afloop van het onderzoek wordt u middels de nieuwsbrief op de hoogte gebracht van de conclusies van het onderzoek. Wanneer u vragen heeft, kunt u contact opnemen met Hanna door een email te sturen naar hanna.wildeboer@Windesheim.nl.

Met vriendelijke groeten, Miriam Hoogstra en Hanna Wildeboer.

B1. Huisbezoeken

Geef aan of u het met de onderstaande stellingen eens of oneens bent. Zet een kruisje in het vak dat voor u van toepassing is.

DE HUIDIGE SITUATIE	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens
Tijdens het huisbezoek werd de samenwerking tussen mij en de leerkracht besproken				
De samenwerking tussen mij en de leerkracht is door het huisbezoek verbeterd				
Tijdens het huisbezoek hebben de leerkracht en ik ervaringen gedeeld over het kind, van thuis en op school				
Ik vond het fijn om thuis met de leerkracht te praten				
Ik heb de leerkracht voldoende kunnen vertellen over mijn kind				
Door het huisbezoek heeft de leerkracht een breder beeld van mijn kind door hem/haar ook in de thuissituatie te zien				
Door het huisbezoek voel ik mij meer betrokken bij de school				
Door het huisbezoek vind ik het gemakkelijker om contact met de leerkracht te zoeken				
Een huisbezoek is een meerwaarde voor de ouderbetrokkenheid				

B2. Huisbezoeken

De communicatie tijdens het huisbezoek verliep volgens mij: Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

0. Prettig, omdat.....

.....

0. Minder prettig, omdat

.....

Wat is er tijdens het huisbezoek besproken? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

0. Het kind in de thuissituatie (hoe het kind thuis is)

0. Het kind op school

0. De vorderingen op school

0. Mijn zorgen als ouder

0. De zorgen van de leerkracht

0. De thuissituatie

0. De betrokkenheid van mij in de school

Anders, namelijk.....

Hoe werd uw kind besproken tijdens het huisbezoek?

0. Voornamelijk positief

0. Zowel de positieve als de zorgen werden genoemd

0. Alleen de zorgen werden genoemd

Ik vond dit wel/ niet prettig (doorhalen wat niet van toepassing is)*

omdat:.....

Wanneer een leerkracht bij mij op bezoek komt, voel ik mij:

0. Prettig

0. Onprettig

0. Anders, namelijk.....

Omdat:

B3. Huisbezoeken

Vul de antwoorden in.

Mijn verwachtingen voor het laatste huisbezoek waren:

.....

.....

Deze verwachtingen klopten wel / niet* met het laatste bezoek (* doorhalen wat niet van toepassing is)

Mijn positieve ervaringen met een huisbezoek zijn:

.....

.....

Mijn negatieve ervaringen met een huisbezoek zijn:

.....

.....

Naar mijn mening zou het huisbezoek er op deze manier uit moeten zien:

.....

.....

Heeft u nog andere opmerkingen?.....

.....

Bedankt voor het invullen van de vragenlijst.

Bijlage 2: vragenlijst leerkrachten (verkleind)

Vragenlijst ouderbetrokkenheid en huisbezoeken

Beste collega,

Wij, Hanna Wildeboer en Miriam Hoogstra (Master SEN-studenten) doen een praktijkgericht onderzoek voor de school naar ouderbetrokkenheid en huisbezoeken. Wij hanteren de volgende definitie van ouderbetrokkenheid: 'ouderbetrokkenheid is de wisselwerking tussen ouders en school waarin het gezamenlijk belang, namelijk het zo goed mogelijk ondersteunen van het kind in de opvoeding en het onderwijs, constant voor ogen wordt gehouden'. Het doel van deze vragenlijst is zicht krijgen op de opvattingen van leerkrachten over de huidige vormgeving van ouderbetrokkenheid en huisbezoeken op SBO de Meander. Wij vragen uw medewerking door deze vragenlijst in te vullen en deze week in een dichte envelop in de doos te doen op de kast van de postvakjes. Deze vragenlijst is anoniem. De uitkomsten van de vragenlijst vormen de basis voor de aanbevelingen die uiteindelijk aan de school worden gedaan. Uiteraard worden jullie van de resultaten op de hoogte gebracht. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 15 minuten. Wanneer u vragen heeft, kunt u contact opnemen met Hanna door een email te sturen naar hanna.wildeboer@Windesheim.nl.

Met vriendelijke groeten, Hanna Wildeboer en Miriam Hoogstra.

B1. Huisbezoeken

Geef aan of u het met de onderstaande stellingen eens of oneens bent. Zet een kruisje in het vak dat voor u van toepassing is.

DE HUIDIGE SITUATIE	Helemaal eens	Eens	Oneens	Helemaal oneens
Tijdens het huisbezoek werd de samenwerking tussen de ouder en mij besproken				
De samenwerking tussen de ouder en mij is door het huisbezoek verbeterd				
Tijdens het huisbezoek hebben de ouders en ik ervaringen gedeeld over het kind, van thuis en op school				
Ik vond het fijn om de ouders te spreken in een andere situatie (namelijk de thuissituatie) dan op school				
Ik heb de ouder voldoende kunnen vertellen over de leerling				
Door het huisbezoek heb ik een breder beeld van de leerling				
Door het huisbezoek is de betrokkenheid van de ouder in de school positief verbeterd				
Sinds het huisbezoek neemt de ouder nu vaker contact met mij op				
Een huisbezoek is een meerwaarde voor de ouderbetrokkenheid				
Ik vind het van belang dat ouders en leerkrachten partners zijn				
Tijdens het huisbezoek kan ik een zorgwekkende thuissituatie signaleren				
Tijdens het huisbezoek kan ik de zorgen die ik heb over de thuissituatie van de leerling bespreken met de ouder				
Ik ben op de hoogte van het beleid ten aanzien van huisbezoeken op SBO de Meander				

B2. Huisbezoeken

Tijdens een huisbezoek, voel ik mij:

0. Op mijn gemak

0. Niet op mijn gemak

0. Anders, namelijk.....

Omdat:

.....
.....

Binnen het huisbezoek vindt er communicatie plaats. Welk antwoord past het beste bij uw huidige situatie? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

0. Ik voel mij bij alle ouders competent genoeg om effectief te kunnen communiceren

0. Ik zou graag training of scholing willen om (nog) beter te kunnen communiceren met ouders

0. Om de communicatie beter te laten plaatsvinden zou ik graag met een collega of expert samen willen gaan.

0. Ik heb moeite met het communiceren met ouders over de zorgen in de thuissituatie

0. Ik voel mij bij bepaalde ouders niet competent genoeg om effectief te communiceren, dat zijn ouders die.....

.....

Wat zijn uw knelpunten in het communiceren met ouders tijdens het huisbezoek?

Mijn knelpunten zijn.....

.....
.....

Welke zaken worden er in het huisbezoek besproken? meerdere antwoorden zijn mogelijk.

0. Het kind in de thuissituatie (hoe het kind thuis is)

0. De vorderingen op school

0. De zorgen van ouders

0. De zorgen van de school

0. De thuissituatie

0. Anders, namelijk.....

.....

De zaken die binnen het huisbezoek naar voren zijn gekomen, worden:

meerdere antwoorden zijn mogelijk

0. Besproken binnen het team of de unit

0. Alleen wanneer er zorgwekkende zaken zijn, besproken met een collega (IB'er, orthopedagoog)

0. Verwerkt in het leerling- dossier

0. In een volgend gesprek besproken met de ouders

0. Niet verder besproken of verwerkt.

0. Anders namelijk.....

.....

B3. Huisbezoeken

Vul de antwoorden in.

Het huisbezoek heeft wel/ geen* meerwaarde voor mij als leerkracht omdat:

*(doorhalen wat niet van toepassing is)

.....

.....

Mijn behoeften ten aanzien van de huisbezoeken zijn:

.....

.....

Mijn knelpunten ten aanzien van de huisbezoeken zijn:

.....

.....

Ik weet wat ik moet doen wanneer er in de thuissituatie zorgwerkende zaken naar voren zijn gekomen

Ja, want.....

.....

.....

Nee, want...

.....

.....

Heeft u nog andere opmerkingen?.....

.....

Bedankt voor het invullen van de vragenlijst.

Bijlage 3: Interview directie SBO de Meander (verkleind)

Interview huisbezoeken SBO de Meander

Voor SBO de Meander voert de onderzoeker een praktijkgericht onderzoek uit met als onderwerp 'huisbezoeken'. Met dit interview hoopt de onderzoeker zicht te krijgen op het beleid van SBO de Meander ten aanzien van de huisbezoeken en waar de behoeften en knelpunten liggen van de school. De antwoorden worden anoniem verwerkt in het verslag. De directie wordt, na afloop van het onderzoek, van de conclusies van het onderzoek op de hoogte gebracht. Het interview zal ongeveer 20 tot 25 minuten in beslag nemen.

1. *Wanneer in het jaar en hoe vaak gaan de leerkrachten op huisbezoek en hoe wordt dat huisbezoek vormgegeven?*
2. *Wat is volgens u de meerwaarde van een huisbezoek voor de ouders en voor de leerkrachten?*
3. *Wat is het doel van de huisbezoeken volgens u?*
4. *Hoe wordt er naar ouders gecommuniceerd, voor en na het huisbezoek?*
5. *Wordt er ook een verslaglegging gedaan van de huisbezoeken? Zo ja, hoe ziet dat eruit en waarom doet u dat? Zo nee, waarom niet?*
6. *Wat kan er verbeterd worden ten aanzien van de huisbezoeken, volgens u?*
7. *Wat zijn de behoeften van SBO de Meander ten aanzien van de huisbezoeken?*
8. *Waar liggen de knelpunten bij de leerkrachten ten aanzien van het huisbezoek?*
9. *Krijgen leerkrachten training in het signaleren van problemen in de thuissituatie?*
10. *Wat wordt er met zorgelijke, opvallende zaken gedaan, zoals vermoedens van mishandeling, verwaarlozing, enzovoort?*
11. *Krijgen de leerkrachten training of scholing in het goed kunnen communiceren met ouders?*
12. *Welke knelpunten en ervaringen zijn er met het uitvoeren van het beleid t.a.v. de huisbezoeken?*
13. *Welke rol hebben ouders nu in de school? En wat is gewenst?*
14. *Welke rol kan het huisbezoek daarin spelen, volgens u?*

Bedankt voor de medewerking.